Finansutskottets betänkande 1987/88:10

om vissa ekonomisk-politiska åtgärder m.m. (prop. 1987/88:60 delvis)

FiU
1987/88:10

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande det förslag till ekonomisk-politiska åtgärder i sex punkter som regeringen lade fram för riksdagen den 10 november 1987. Utskottet godkänner den allmänna inriktningen av den ekonomiska politiken som regeringen föreslagit. I samband härmed avstyrker utskottet ett antal motionsyrkanden om bl.a. sänkt inkomstskatt, differentierad mervärdeskatt, miljöavgifter och om rätt för utlänningar att köpa svenska kronobligationer.

I betänkandet tillstyrker utskottet vidare att ATP-avgiften höjs med 0,4 procentenheter 1988 samt att denna höjning liksom tidigare beslutade höjningar av andra arbetsgivaravgifter för år 1988 med tillsammans 1,254 procentenheter neutraliseras med en sänkning av den allmänna löneavgiften med 1,66 procentenheter.

De sparstimulerande åtgärderna som ingår i det ekonomiska åtgärdspaketet, behandlar utskottet i ett särskilt betänkande (FiU 1987/88:9)

Övriga åtgärder som redovisas i propositionen och som regeringen vidtagit eller avser att vidta, t.ex. begränsningar på byggmarknaden, utgiftsram för löneökningar i den statliga sektorn samt utvidgningen av omsättningsskatten på värdepapper, kräver i detta skede inte något ställningstagande från riksdagens sida.

De borgerliga partierna redovisar i gemensamma reservationer sin syn på den ekonomiska politiken, på behovet av att avskaffa prisstoppet, socialavgifter på vinstandelar samt valutaregleringen. När det gäller sänkningar av inkomstskatten, differentiering av mervärdesskatten m.m. har flera reservationer bifogats. Dessa framgår av innehållsförteckningen.

Företrädarna för vänsterpartiet kommunisterna reserverar sig bl.a. vad gäller frågan om utgiftsram för löneökningen i den statliga sektorn samt avger flera särskilda yttranden som framgår av innehållsförteckningen.

Inledning

I detta betänkande behandlar utskottet

dels proposition 1987/88:60 om vissa ekonomisk-politiska åtgärder, m.m., med undantag av punkt 1 i bilaga 2, som utskottet behandlar i sitt betänkande 1987/88:9 om sparstimulerande åtgärder,

dels följande med anledning av propositionen väckta motioner:

1987/88:Fi8 av Hans-Eric Andersson (s),

1987/88:Fi9 av Lars Werner m.fl. (vpk),

1987/88:Fi10 av Olof Johansson m.fl. (c), i vad avser yrkandena 1 och 3–11,

1987/88:Fi11 av Bengt Westerberg m.fl. (fp), i vad avser yrkandena 1 och 3–8,

1987/88:Fi12 av Carl Bildt m.fl. (m), i vad avser yrkandena 1–3 och 5–13,

dels motion 1987/88:Sk8 av Kjell Johansson m.fl.(fp) med anledning av proposition 1987/88:51 om inbetalningskvot vid avsättning till allmän investeringsfond och skatteregler vid fusion mellan ekonomiska föreningar.

Utskottet har berett skatteutskottet, socialförsäkringsutskottet, jordbruksutskottet och bostadsutskottet tillfälle att yttra sig i ärendet. Jordbruksutskottet har dock avstått från att yttra sig. *Yttrandena* (SkU 1987/88:2 y, SfU 1987/88:1 y och BoU 1987/88:2 y) återfinns som *bilagor* till betänkandet.

Propositionens hemställan

I proposition 1987/88:60 har regeringen (finansdepartementet) – efter föredragning av statsrådet Kjell-Olof Feldt –

1. berett riksdagen tillfälle att ta del av vad som anförts i propositionen om det ekonomiska läget,

2. föreslagit riksdagen att godkänna de allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken som har förordats i propositionen,

3. förelagt riksdagen förslag till vissa ekonomisk-politiska åtgärder inom socialdepartementets och finansdepartementets områden (bilagorna 1 och 2).

I proposition 60, *bilaga 1*, har regeringen (socialdepartementet) – efter föredragning av statsrådet Gertrud Sigurdsen – föreslagit riksdagen att anta i propositionen framlagda förslag till

1. lag om procentsats för uttag av avgift för åren 1988 och 1989 till försäkringen för tilläggspension,

2. lag om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter.

I proposition 60, *bilaga 2* punkt 2, har regeringen (finansdepartementet) – efter föredragning av statsrådet Kjell-Olof Feldt – föreslagit riksdagen att anta det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1982:423) om allmän löneavgift.

Lagförslagen har följande lydelse:

Lag om procentsats för uttag av avgift för åren 1988 och 1989 till försäkringen för tilläggspension[1]

Härigenom föreskrivs att det i 2 kap. 1 § och 3 kap. 1 § lagen (1981:691) om socialavgifter nämnda avgiftsuttaget till försäkringen för tilläggspension skall utgöra 10.60 procent för åren 1988 och 1989.

[1] Senaste lag i ämnet 1985:1005.

Lag om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 6 § lagen (1981:691) om socialavgifter skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
3 kap.	
6 §	
Riksförsäkringsverket får varje år från vederbörlig inkomsttitel i statsbudgeten tillgodoföra sig ett belopp som motsvarar summan av de under nästföregående år debiterade egenavgifterna minskad med summan av de avgifter som under samma år avkortats eller restituerats.	*Riksförsäkringsverket får under respektive uppbördsår enligt uppbördslagen (1953:272) som förskott på belopp enligt första stycket tillgodoföra sig 11 procent av den preliminära B-skatt som debiterats intill den 25 februari samma år. Förskottet tillgodoförs med en sjättedel under var och en av uppbördsmånaderna mars, maj, juli, september, november och januari. Riksskatteverket skall varje år senast den 15 mars lämna riksförsäkringsverket uppgift om den före den 25 februari samma år debiterade preliminära B-skatten.* *Om riksförsäkringsverket under ett uppbördsår tillgodoförts förskott som överstiger beloppet enligt första stycket skall skillnaden regleras genom avräkning på belopp som närmast därefter skall tillgodoföras enligt första eller andra stycket.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

[1] Senaste lydelse 1984:670.

Lag om ändring i lagen (1982:423) om allmän löneavgift

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1982:423) om allmän löneavgift skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
3 §	
Allmän löneavgift utgår med *två* procent av avgiftsunderlaget och tillfaller staten.	Allmän löneavgift utgår med *0,34* procent av avgiftsunderlaget och tillfaller staten.

I fråga om sjömän skall allmän löneavgift beräknas efter den lägre procentsats som regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer årligen fastställer. Procentsatsen skall sättas ned enligt de grunder som anges i 2 kap. 2 § andra stycket lagen (1981:691) om socialavgifter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1988. I fråga om försäkrad som avses i 1 kap. 2 § lagen (1981:691) om socialavgifter tillämpas de nya bestämmelserna första gången på inkomst som skall tas upp till beskattning vid 1989 års taxering.

Riktlinjer för den ekonomiska politiken

1987/88:Fi10 av Olof Johansson m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att godkänna de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken i enlighet med vad som i motionen anförts,

3. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag om differentiering av mervärdeskatten i enlighet med vad som i motionen anförts,

4. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag om miljöavgifter på bl.a. svaveldioxid- och kväveoxidutsläpp i enlighet med vad som i motionen framförts,

7. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag om försäljning av Procordiakoncernen till allmänheten under sommaren 1988,

8. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag om valutautlänningars rätt att köpa svenska kronobligationer,

9. att riksdagen beslutar godkänna de i motionen angivna riktlinjerna för bromsning av den nominella lönekostnadsutvecklingen,

11. att riksdagen beslutar att godkänna vad som i motionen anförts om regional balans, ekonomiska styrmedel i miljöpolitiken samt skattesystemets fördelningspolitiska uppgifter.

1987/88:Fi11 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen godkänner de allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken som redovisas i motionen,

7. att riksdagen beslutar anta följande ändring i 10 § lagen om statlig inkomstskatt:

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
1 mom. För fysiska personer och dödsbon beräknas grundbelopp och tilläggsbelopp enligt följande.	1 mom. För fysiska personer och dödsbon beräknas grundbelopp och tilläggsbelopp enligt följande.
Grundbeloppet utgör 100 kronor samt:	Grundbeloppet utgör 100 kronor samt:
när beskattningsbar inkomst inte överstiger 7 basenheter:	när beskattningsbar inkomst inte överstiger 7 basenheter:
5 procent av den beskattningsbara inkomsten;	5 procent av den beskattningsbara inkomsten;
när beskattningsbar inkomst överstiger 7 basenheter:	när beskattningsbar inkomst överstiger 7 basenheter:
grundbeloppet för 7 basenheter och *20* procent av återstoden.	grundbeloppet för 7 basenheter och *17* procent av återstoden.
Tilläggsbeloppet utgör:	Tilläggsbeloppet utgör:
när underlaget för tilläggsbelopp enligt 3 mom. inte överstiger 19 basenheter:	när underlaget för tilläggsbelopp enligt 3 mom. inte överstiger 19 basenheter:
14 procent av den del av underlaget som överstiger 14 basenheter;	14 procent av den del av underlaget som överstiger 14 basenheter;
när underlaget överstiger 19 basenheter:	när underlaget överstiger 19 basenheter:
tilläggsbeloppet för 19 basenheter och 25 procent av återstoden.	tilläggsbeloppet för 19 basenheter och 25 procent av återstoden.

8. att riksdagen beslutar upphäva beslutet att belägga avsättningar till vinstandelssystem med arbetsgivaravgifter, vilket innebär återgång till den lagtext som gällde före beslutet under föregående riksmöte.

1987/88:Fi12 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen godkänner de allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken som föreslås i motionen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om de negativa effekter som följer av införandet av allmänt prisstopp,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om avvecklingen av kvarvarande rester från tidigare prisstopp,

8. att riksdagen beslutar om sänkt statlig inkomstskatt i enlighet med vad som anges i motionen,

9. att riksdagen hos regeringen begär förslag om återinfört inflationsskydd av den statliga inkomstskatteskalan i enlighet med vad som anförts i motionen,

10. att riksdagen beslutar avskaffa sociala avgifter på företagsanknutna vinstandelar i enlighet med vad som i motionen anförts,

11. att riksdagen hos regeringen begär förslag om lindrad beskattning av vinstandelar på sätt som angivits i motionen.

Begränsningar på byggmarknaden

1987/88:Fi8 av Hans-Eric Andersson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande begränsningarna av byggandet utanför bostadssektorn i Stockholmsområdet.

1987/88:Fi11 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om ytterligare regleringar på byggmarknaden,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om lägre räntebidrag för ombyggnadslån.

1987/88:Fi12 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om begränsningar på byggmarknaden.

Investeringsfonderna

1987/88:Fi12 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om frisläppande av de allmänna investeringsfonderna och investeringsreserverna.

1987/88:Sk8 av Kjell Johansson m.fl. (fp) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om investeringsfondernas framtid.

1987/88:Fi9 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om sänkningen av den allmänna löneavgiften.

1987/88:Fi10 av Olof Johansson m.fl. (c) vari yrkas

5. att riksdagen beslutar avskaffa den allmänna löneavgiften utanför de överhettade delarna av storstadsområdena i enlighet med vad som i motionen anförts,

6. att riksdagen beslutar avslå regeringens förslag om sänkning av den allmänna löneavgiften i de överhettade delarna av storstadsområdena samt ändrar namn på denna avgift till regional överhettningsavgift.

1987/88:Fi12 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas

12. att riksdagen avslår regeringens förslag att höja ATP-avgiften med 0,4 procentenheter,

13. att riksdagen med avslag på regeringens förslag i denna del beslutar sänka den allmänna löneavgiften med 1,26 procentenheter.

Utgiftsram för löneökningar i den statliga sektorn

1987/88:Fi9 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

2. att riksdagen avvisar propositionens tankegångar beträffande löneutrymme inom den statliga sektorn.

1987/88:Fi10 av Olof Johansson m.fl. (c) vari yrkas

10. att riksdagen beslutar godkänna vad som i motionen sagts om regeringens uppdrag till SAV vad gäller det s.k. lönetaket i 1988 års avtal.

1987/88:Fi11 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om statens agerande inför och under avtalsförhandlingarna.

Breddning av omsättningsskatten på värdepapper

1987/88:Fi11 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om avvisande av en utvidgning av omsättningsskatten på värdepapper.

1987/88:Fi12 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande utvidgad omsättningsskatt till penning- och obligationsmarknaderna.

Propositionen

I propositionen anförs att den svenska ekonomin under senare år har återhämtat sig snabbt från en djup ekonomisk kris. Det innebär inte, framhålls det i propositionen, att alla problem är överståndna. Efterfrågetrycket är starkt och pris- och lönestegringstakten är snabbare än i de

viktigaste konkurrentländerna. Samtidigt har de finansiella marknaderna, såväl i Sverige som i andra länder, under senare tid visat stor osäkerhet och stora svängningar. Höstens börsnedgång innebär troligen att en viss dämpning av efterfrågetrycket kommer att äga rum men också att kravet på lägre pris- och kostnadsstegring skärps.

Föredragande statsrådet gör i propositionen bedömningen att den kommande avtalsrörelsen i detta läge blir av avgörande betydelse för Sveriges möjligheter att fortsätta en utveckling mot samhällsekonomisk balans. Arbetsmarknadens parter har emellertid inte, konstaterar föredragande statsrådet, lyckats ena sig om en sådan uppläggning av lönerörelsen att den förmår bidra till en sådan utveckling. I stället har avtalsrörelsen hittills kännetecknats av stora motsättningar.

Det blir därför den ekonomiska politikens uppgift i rådande läge att bidra till en lägre inflation genom att vidta åtgärder som syftar till en lugnare avtalsrörelse samt en något dämpad inhemsk efterfrågeökning. Konkurrenskraften måste stärkas för att förbättra bytesbalansen och undvika negativa effekter på arbetsmarknaden. Detta betyder åtgärder på ekonomins utbudssida, framför allt för att begränsa lönekostnadsstegringen.

I propositionen föreslås därför ett sexpunktsprogram för att dämpa den starka inhemska efterfrågeökningen och samtidigt hålla tillbaka kostnadsutvecklingen. Programmet innehåller begränsningar av byggandet, ett aktivt användande av investeringsfonderna i stabiliseringspolitiskt syfte, sparstimulanser, en breddning av omsättningsskatten på värdepapper, en neutralisering av arbetsgivaravgiftshöjningen inför år 1988 samt införandet av en utgiftsram för löneökningar i statsbudgeten under nästa budgetår. Syftet med åtgärderna är att åstadkomma en mer balanserad ekonomisk utveckling och göra den svenska ekonomin mer stabil och motståndskraftig mot yttre störningar. Därigenom kan grunden läggas för en fortsatt utveckling mot full sysselsättning och en god ekonomisk tillväxt, anförs det i propositionen.

Motionerna

I *motion Fi12* (m) anförs att världsekonomin för närvarande i hög grad präglas av oron på de finansiella marknaderna. Detta har föranlett en nedrevidering av prognoserna för den internationella ekonomiska utvecklingen. Redan dessförinnan bedömdes den svenska ekonomin gå mot en försämring. Den nya internationella konjunkturbilden innebär att draghjälpen från omvärlden avtar. Därmed blottläggs också de kvarstående strukturproblemen i svensk ekonomi, anförs det i motionen.

Det mest framträdande problemet i Sveriges ekonomi är, enligt motionärerna, den alltför snabba kostnadsstegringen. Därtill kommer att svenskt näringsliv fortlöpande förlorar marknadsandelar på världsmarknaden också vid oförändrat kostnadsläge.

De konkreta åtgärder som regeringen nu föreslår är, enligt motionärerna, inte tillräckligt långtgående och har delvis fel inriktning.

Det är bra, sägs det i motionen, att den tidigare höjningen av *arbetsgivaravgifterna* på 1,3 % neutraliseras. Men motionärerna har invändningar mot

det sätt på vilket rättelsen föreslås ske. Beslut om ändrad ATP-avgift bör avvakta pågående beredning.

I motionen motsätter man sig förlängningen av *stoppet på byggmarknaden* i storstadsområdena liksom beslutet att företag får utnyttja *investeringsfonderna* endast för miljöinvesteringar. Man anser att investeringsfonderna bör generellt släppas fria.

Motionärerna stöder i princip tanken på s.k. *cash limits*. Men med regeringens utformning kommer löneramen att bilda ett golv för löneökningarna.

Det aviserade förslaget om *breddning av omsättningsskatten på värdepapper* avvisas också i motionen.

I motion Fi12 (m) förordas en låg ökningstakt i de offentliga utgifterna, sänkt skattetryck, stram finanspolitik, avreglering av näringslivet, avskaffande av offentliga monopol, avveckling av löntagarfonderna samt ökat hushållssparande.

Viktigast på kort sikt är, enligt motionärerna, att sänka marginalskatterna. Det underlättar löneavtal, som inte ytterligare försämrar konkurrenskraften. Därtill bör fullt inflationsskydd för skatteskalan återinföras. Riksdagen bör även avskaffa de i våras införda socialavgifterna på vinstandelar.

I *motion Fi11* (fp) anförs att när det nu finns risk att konjunkturen åter vänder nedåt står den svenska ekonomin inte så väl rustad som vore önskvärt. Kraven på den ekonomiska politiken skärps ytterligare. Folkpartiet har tidigare föreslagit åtgärder för att underlätta den kommande avtalsrörelsen.

För det första ville motionärerna att regeringen skulle ta tillbaka beslutet om att höja arbetsgivaravgiften för att göra förhandlingsutrymmet så stort som möjligt för parterna. På denna punkt har regeringen nu gått motionärerna till mötes.

Därutöver ansåg och anser motionärerna att marginalskatterna måste sänkas. En marginalskattesänkning skulle öka utrymmet och ha gynnsamma effekter på avtalsförhandlingarna. I motionen föreslås därför att marginalskatten sänks med 3 procentenheter för alla inkomster över 80 000 kr., dvs. för praktiskt taget alla heltidsarbetande.

I motionen föreslås också att riksdagen upphäver det tidigare beslutet att belägga avsättningar till företagsanknutna ändel-i-vinst-system med arbetsgivaravgifter.

Motionärerna delar regeringens uppfattning att det är viktigt att stimulera ungdomars regelbundna sparande för bl.a. bostadsändamål. I motionen framhålls vikten av att sådant sparande behandlas skattemässigt lika oavsett hos vilken organisation eller i vilken form det sker.

Motionärerna noterar med tillfredsställelse att regeringen nu vill tillåta skattefrihet för avkastningen på ideellt sparande och föreslår dessutom vissa utvidgningar.

Folkpartiet ställer sig avvisande till tekniken med rambegränsningar på byggmarknaden. För att uppnå de önskade resultaten vore det bättre att sänka räntebidragen för ombyggnad.

Folkpartiet vill släppa investeringsfonderna helt fria.

Motionärerna stödde i våras regeringens förslag om s.k. cash limits för de

statliga lönekostnadsökningarna. Samtidigt påpekades att om sådana effektiviseringar skall kunna ske som minskar risken för försämringar i servicen på viktiga områden måste förändringar stimuleras. Motionärerna pekade på organisationsförändringar inom den offentliga sektorn liksom förändringar genom ökad konkurrens genom extern upphandling och enskilda alternativ.

Regeringen preciserar nu lönekostnadsökningen för den statliga sektorn till 4 %. Därutöver har sagts att följsamhetsbestämmelserna i 1986–1987 års avtal eventuellt kan motivera en ytterligare ökning på 1–2 %.

Denna ombytlighet i regeringens politik är mycket olycklig. Regeringen har flera gånger tidigare på liknande sätt inför och under avtalsförhandlingarna ändrat sina besked till arbetsmarknadens parter. Regeringen måste i förväg precisera förutsättningarna för avtalsrörelsen och därefter undvika att ge nya signaler om ändrade förutsättningar. Parterna skall sedan sköta förhandlingarna.

Folkpartiet anser att den aviserade breddningen av omsättningsskatten på värdepapper inte skall genomföras.

I *motion Fi10* (c) anförs att de stora rasen på aktiemarknaderna har skapat stor osäkerhet om världsekonomins utveckling. Det kan dock anses som troligt att konsumtionstillväxten och investeringsviljan dämpas i hela OECD-området. Eftersom kronan i praktiken fortsätter att devalveras till följd av den starka knytningen till dollarn begränsas konsekvenserna i Sverige. Sveriges ekonomi kännetecknas av tendenser till överhettning inom storstadsområdena med åtföljande köproblem och regleringsbehov. Konsumtionstillväxten är för stark och sparandet för lågt.

Utvecklingen ställer krav på den ekonomiska politiken i Sverige. I motionen sammanfattas de i fyra punkter:

1. *Stimulera sparandet – begränsa den inhemska efterfrågan.* I motionen föreslås kraftiga sparstimulanser till hushållen genom införande av personliga investeringskonton och dämpning av efterfrågan på sällanköpsvaror med högt importinnehåll genom införandet av en differentierad moms. Det krävs för att upprätthålla extern balans.

2. *Kyl ned de överhettade sektorerna i ekonomin!* Koncentrationsorterna uppvisar starka överhettningstendenser. I motionen föreslås att den allmänna löneavgiften slopas helt utanför storstadsregionerna och att den bibehålls oförändrad i överhettade delar av storstadsområdena. Avgiften bör kallas Regional överhettningsavgift.

3. *Stimulera investeringarna!* För att inte påverka sysselsättningen negativt bör utbudssidan stimuleras. I motionen föreslås en sänkning av arbetsgivaravgifterna med regional differentiering kombinerad med viss åtstramning med miljöavgifter. På detta sätt stimuleras en balanserad utveckling som främjar sysselsättning, investeringar, regional balans och som tar hänsyn till miljövärden.

4. *Bekämpa inflationen!* För att få ned löne- och kostnadsökningstakten måste incitament för låga löneökningar skapas. Detta bör ske genom trovärdiga deklarationer om att för höga löneökningar inte kommer att pareras genom devalveringar, genom konstanta eller minskade arbetsgivaravgifter och marginalskattesänkningar, genom begränsad offentlig konsum-

tion som ger utrymme för ökad privat konsumtion, genom samordning av avtalsperioder samt genom införande av kassabegränsningar inom den offentliga sektorn.

5. *Utveckla den svenska modellen!* I motionen kritiseras regeringens s.k. lönetak. Motionärerna anser att avtalsförhandlingarna skall ske mellan likaberättigade, jämställda parter. Det förutsätter, enligt motionen, kassabegränsningar, förändrade anslagssystem, decentralisering av löneförhandlingarna till myndighetsnivå och fastställande av statens minimikrav på verksamheten för att de skall ha någon möjlighet att åstadkomma önskvärt resultat.

I *motion Fi9* (vpk) noteras att propositionen har en helt teknokratisk ansats. Den nämner inte vilka sociala värderingar man utgår från eller vilka sociala mål man vill främja. Denna yttre ideologilöshet präglar, enligt motionärerna, alltmer de dokument som utgår från regeringen. Detta är i verkligheten uttryck för att socialdemokratins ledning tar för självklart den ideologi som är förankrad hos näringslivets toppskikt.

Den av regeringen hittills förda politiken kännetecknas av en stor omfördelning till förmån för kapitalet och på bekostnad av de breda folklagrens ekonomi, den offentliga infrastrukturen, sociala verksamheter och kultur. Detta förlorade fält har aldrig kunnat återtas. Vad mera är – ett nytt djupgående obalansproblem har uppstått: obalans mellan arbetets och kapitalets andel av resurserna, överackumulation av mervärde. Det är i ljuset härav man, enligt motionärerna, måste se och värdera propositionens förslag.

Nästa avgörande fråga är, om de föreslagna åtgärderna är ekonomiskt riktiga och socialt rimliga.

Motionärerna kan godta åtgärderna på byggmarknaden, givetvis under förutsättning att de underlättar bostadsbyggandet i bristområdena.

Motionärerna godtar utvidgningen av omsättningsskatten på värdepapper.

Motionärerna anser att den ytterligare premieringen av sparandet är tveksam. Att folk skall belönas alltefter hur mycket pengar de har över är en säregen filosofi. Effektiviteten om man vill begränsa hushållskrediterna är också något tveksam.

Åtgärderna beträffande investeringsfonderna godtas.

Däremot är motionärerna direkt kritiska till sänkningen av löneavgiften. Särskilt gäller detta om man ser den i ljuset av vad som sägs i propositionen om löneramen i den statliga sektorn. Propositionen hotar här med särskilda åtgärder om de anställda inte håller sig inom "ramen".

Motionärerna anför att man inte kan sätta en sådan ram för den statliga sektorns löneutveckling som aviserats. Man kan heller inte mäta eller åstadkomma "effektivitet" inom sektorn med de utgångspunkter som propositionen och ESO (Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi) har.

Den internationella utvecklingen

I propositionen framhålls att de rådande mycket stora betalningsobalanserna mellan de största ekonomierna har orsakat en internationell finansiell kris som kommer att få negativa effekter på världsekonomin. För hela OECD-området nedrevideras i jämförelse med bedömningen i regeringens skrivelse av den 15 oktober 1987 (skr. 1987/88:30) produktionsprognosen för år 1988 med nära en halv procentenhet till 2 %. För OECD-Europa innebär detta en tillväxt på under 2 %.

Även i motionerna Fi10 (c), Fi11 (fp) och Fi12 (m) understryks att den finansiella oro som rått under slutet av oktober och i november betyder att produktionstillväxten för OECD-området som helhet för de kommande två åren blir lägre än vad som tidigare förväntades. Av allt att döma är, sägs det i motion Fi12 (m), 1980-talets långa internationella konjunkturuppgång nu på väg att brytas.

En delegation från finansutskottet besökte i månadsskiftet november-december OECD-ländernas gemensamma sekretariat i Paris. Mot bakgrund av de diskussioner som fördes i Paris och vad som anförts i propositionen och här aktuella motioner vill utskottet vad avser den internationella ekonomiska utvecklingen anföra följande.

Utskottet delar föredragandens och motionärernas uppfattning att det nuvarande ekonomiska läget inger stark oro. Det råder inte längre någon tvekan om att den positiva bild av den ekonomiska utvecklingen som redovisades av de flesta etablerade konjunkturbedömarna i början av denna höst inte längre är giltig. Hur utvecklingen kommer att gestalta sig under de närmast kommande åren blir alltmer beroende av vilken ekonomisk politik som kommer att föras i de stora industriländerna.

Det har länge stått klart att de mycket stora betalningsobalanserna mellan främst å ena sidan Förenta Staterna och å andra sidan Japan och Förbundsrepubliken Tyskland medfört ett instabilt läge i världsekonomin. Den främsta orsaken till den uppkomna situationen är det stora underskottet i Förenta Staternas bytesbalans, som bl.a. beror på det stora budgetunderskottet. Den i slutet av oktober uppkomna börskrisen blev en indikation på att den nuvarande situationen med stora obalanser i världsekonomin är ohållbar.

Den omedelbara effekten av kursfallet på börserna torde bli att tillväxten i den privata konsumtionen dämpas, beroende på att hushållens nominella förmögenhet sjunker. Denna effekt kan främst väntas göra sig gällande i Förenta Staterna, eftersom de amerikanska hushållen har betydande innehav av värdepapper. I propositionen bedöms tillväxten i den privata konsumtionen i Förenta Staterna minska med ca 1 procentenhet. Motsvarande direkta påverkan på privatkonsumtionen i Västeuropa och andra länder väntas bli mindre, men produktionstillväxten i flera av dessa länder kommer dock att reduceras indirekt på grund av att exportmöjligheterna till Förenta Staterna begränsas. Detta betyder bl.a. att den redan i OECD:s juniprognos angivna låga produktionstillväxten i Förbundsrepubliken för år 1988 förväntas stanna vid omkring 1,5 %.

Effekterna av kursfallet på börserna vad gäller investeringsutvecklingen är

mer svårbedömbara. I OECD-sekretariatet görs den bedömningen att de ändrade förutsättningarna att finansiera planerade investeringar knappast kommer att vara en hämmande faktor. En förväntad lägre tillväxt i Förenta Staterna och i övriga länder måste emellertid påverka investeringsviljan negativt.

Utskottet kan sålunda konstatera att i Förenta Staterna och Förbundsrepubliken Tyskland, som är viktiga handelspartner för Sverige, kommer tillväxten att bli lägre än vad som tidigare förutsågs i regeringens skrivelse 1987/88:30. Vad gäller utvecklingen i Japan är emellertid situationen annorlunda. Trots den oro som skapats i världsekonomin efter händelserna i oktober och november månad kommer utvecklingen i Japan att bli väsentligt mer positiv än vad som angavs i OECD-sekretariatets juniprognos. Orsaken är att effekterna av omläggningen av den ekonomiska politiken i expansiv riktning har underskattats. Mycket talar för att den i skrivelsen nämnda tillväxten på 3 till 3,5 % för åren 1988 och 1989 är möjlig att uppnå.

Som utskottet ser det kan, som också framhålls i motion Fi12 (m), det inte helt uteslutas att en förväntad lägre tillväxt i främst OECD-länderna kan utgöra inledningen till en recession. En samordning av den ekonomiska politiken i de största industriländerna skulle utgöra ett viktigt bidrag till att en sådan utveckling undviks. Som nämnts har politiken i Japan lagts om i expansiv riktning. Den inhemska efterfrågan ökar, och för färdigvaruimporten kan en betydande ökning noteras. För Japan är det därför närmast en fråga om uthålligheten i den ekonomiska politiken, dvs. hur länge är man villig att fortsätta med en expansiv politik i väntan på att åtgärder vidtas i Förenta Staterna och Förbundsrepubliken för att minska obalanserna.

Förhandlingar pågår i kongressen om åtgärder för att minska budgetunderskottet. Den nivå på neddragningen av underskottet som framkommit under pågående diskussioner pekar mot en minskning av budgetunderskottet för de två närmaste åren med omkring 45 miljarder dollar. Denna bantning av budgeten är med stor sannolikhet otillräcklig. Vad gäller Förbundsrepubliken kan nämnas att den västtyska regeringen i början av december 1987 presenterade åtgärder som kan få vissa expansiva effekter på ekonomin. Åtgärderna kan ses som ett försök att tillmötesgå de amerikanska kraven. Risken är dock alltjämt stor att ett okontrollerat ytterligare fall i dollarkursen skulle skapa svåra problem med bl.a. en från en redan hög nivå stigande arbetslöshet.

Sammanfattningsvis ser utskottet det som oundvikligt att tillväxten för åren 1988 och 1989 i OECD-området och i Västeuropa blir lägre än vad som tidigare antagits. En samordning av den ekonomiska politiken i de stora industriländerna skulle dock kunna vara ett viktigt bidrag för att undvika en allmän recession. En sådan samordning måste emellertid komma till stånd inom den närmaste framtiden.

Den ekonomiska utvecklingen i Sverige

I den bedömning av det ekonomiska läget som konjunkturinstitutet presenterade i början av oktober konstaterades att den svenska ekonomin befinner sig i en högkonjunktur med snabb produktionstillväxt, låg arbetslöshet och

högt kapacitetsutnyttjande i näringslivet. Institutet betecknade situationen av flera skäl som riskfylld från stabiliseringspolitisk synpunkt. Framför allt underströk man från institutets sida att tillväxten under det senaste året bl.a. beror på en snabb inhemsk efterfrågeökning, medan den reala utrikesbalansen försämrats. Det höga kapacitetsutnyttjandet påverkar samtidigt pris- och lönebildningen så att konkurrenskraften gentemot utlandet försvagas.

Efter det att konjunkturinstitutet publicerade sin höstrapport har kraftiga svängningar ägt rum på de finansiella marknaderna, och en påtaglig nedgång har inträffat på börserna runt om i världen. I Sverige har aktiekurserna på börsen sjunkit med drygt 30 % från mitten av oktober till slutet av november. De ligger därmed på en nivå som är lägre än för ett år sedan.

Det finns än så länge inga uppgifter på hur t.ex. produktion, order eller leveranser har påverkats av börsutvecklingen. Vid tidpunkten för börsfallet gick emellertid den svenska ekonomin på högvarv. Utfallssiffror för tredje kvartalet visar att t.ex. orderingången till industrin ökade från andra kvartalet och låg på en rekordhög nivå. Efterfrågan från hemmamarknaden föll tillbaka något men låg fortfarande på en mycket hög nivå. Industrins orderstockar var i slutet av september påtagligt större än de var ett år tidigare. Det förefaller således som om produktionsökningen hålls tillbaka mer beroende på kapacitetsbrist än på för svag efterfrågan. Enligt konjunkturinstitutets industribarometer för september steg andelen företag som anger fullt kapacitetsutnyttjande till 57 %, vilket är det högsta tal som noterats sedan år 1974. Det framgår också att andelen företag som uppger brist på yrkesarbetare har stigit.

Kapacitetsutnyttjandet är särskilt högt i byggsektorn. Arbetslösheten bland byggnadsarbetare har minskat nästan i hela landet, och löneutvecklingen är stark. Nu är det, som konstateras i propositionen, inte enbart storstadsområdena utan även delar av landet i övrigt som kännetecknas av tydliga tendenser till överhettning med högt kapacitetsutnyttjande och brist på arbetskraft i byggsektorn.

Även den totala sysselsättningen är mycket hög och var i oktober fortfarande högre än ett år tidigare. Arbetslösheten är mycket låg. Förbättringen har skett inom i stort sett alla sektorer och i nästan alla landets regioner. Antalet lediga platser har ökat kraftigt jämfört med samma period i fjol.

Pris- och kostnadsstegringen är alltjämt ett par procentenheter högre än i våra viktigaste konkurrentländer. Den genomsnittliga timförtjänsten för arbetare inom gruv- och tillverkningsindustrin var i september 1987 6,4 % högre än ett år tidigare. Konsumentpriserna ökade i oktober med en årstakt av 5,1 %. Den genomsnittliga prisökningen 1987 beräknas ligga drygt 4 % över 1986 års nivå.

Den senaste tidens oro på de internationella finans- och valutamarknaderna kommer att få vissa återverkningar även på den svenska ekonomin. En allmän försvagning av världshandelns tillväxt måste bedömas som sannolik.

Börsnedgången kan väntas påverka den privata konsumtionen i neddragande riktning eftersom hushållens förmögenheter sjunkit. Den kraftiga uppgången av den privata konsumtionen hade emellertid brutits redan innan börsfallet inträffade. Den privata konsumtionens ökningstakt avtog nämli-

gen påtagligt tredje kvartalet jämfört med de två första kvartalen i år. Försäljningsvolymen i detaljhandeln låg under tredje kvartalet kvar på samma nivå som under andra kvartalet.

I propositionen görs bedömningen att den privata konsumtionsökningen kan komma att dämpas med mellan 1/4 och 1/2 procentenhet till följd av att hushållens förmögenhet reducerats genom aktiekursernas nedgång och att de därigenom blir mindre benägna att skuldsätta sig och i stället ökar sitt sparande.

I *motion Fi12* (m) görs bedömningen att den utländska efterfrågan dämpas mer än den inhemska. Härmed skulle bytesbalansen komma att försvagas ytterligare i förhållande till vad exempelvis konjunkturinstitutet förutsåg i sin höstprognos (–9,7 miljarder).

I *motion Fi10* (c) kommer man emellertid till motsatt slutsats. De positiva effekterna på bytesbalansen av dollarfall och minskad konsumtionstillväxt kommer sannolikt att överstiga de negativa effekter den minskade exporttillväxten medför, anför motionärerna. Bytesbalansunderskottet bör därigenom utan ekonomisk-politiska åtgärder kunna begränsas till 0,5 % av BNP eller ca 5 miljarder kronor under 1988.

Inriktningen av den ekonomiska politiken

Den försvagning av den internationella utvecklingen som kan väntas bli följden av den oroliga utvecklingen på finansmarknaderna innebär, enligt propositionen, att kravet på dämpning av den inhemskt genererade pris- och kostnadsstegringen skärps ytterligare. En låg inflation är det bästa sättet att stabilisera ekonomin och stärka dess ställning gentemot externa störningar. Denna slutsats dras också i de partimotioner som väckts med anledning av propositionen.

Detta överensstämmer också med vad finansutskottet anfört i ett nyligen framlagt betänkande om den ekonomiska politikens inriktning på medellång sikt (FiU 1987/88:5). I detta understryker utskottet att om det skall vara möjligt att upprätthålla en årlig tillväxt på drygt 2 % per år, samtidigt som vi bör sträva mot att minska vår stora utlandsskuld, krävs bytesbalansöverskott. En förutsättning för att denna utveckling skall komma till stånd är att pris- och löneökningstakten anpassar sig till vad som gäller i omvärlden. Om så sker finns det emellertid utrymme för en god reallöneutveckling (ca 2 % per år). Denna uppnås emellertid inte via höga nominella lönelyft utan den blir snarare ett resultat av en låg prisökningstakt.

Uppgiften för den ekonomiska politiken är, enligt propositionen, flerfaldig.

- *För det första* gäller det att begränsa den starka inhemska efterfrågetillväxten för att förhindra en snabb försämring av bytesbalansen. Omfattningen av åtgärderna bör avvägas med tanke på den automatiska dämpning av efterfrågan som sker på grund av börsnedgången.
- *För det andra* måste efterfrågetillväxten inom de sektorer som är de mest överhettade bromsas in för att förhindra starka kostnadsökningar och för att vidga flaskhalsar i produktionen.

- *För det tredje* måste dessa åtgärder åtföljas av stimulansåtgärder på ekonomins utbudssida för att neutralisera eventuella negativa effekter på arbetsmarknaden.
- *För det fjärde* måste åtgärderna utformas så att de dämpar den nominella lönekostnadsstegringen.

De båda sistnämnda uppgifterna är enligt propositionen av största betydelse för att hävda den fulla sysselsättningen. Förutsättningen för en fortsatt god utveckling på arbetsmarknaden är att kostnadsökningen dämpas. Detta gäller i synnerhet, framhålls det i propositionen, i det labila läge som oron på de finansiella marknaderna skapat.

I propositionen föreslås ett sexpunktsprogram för att dämpa den starka inhemska efterfrågeökningen och samtidigt hålla tillbaka kostnadsutvecklingen. Programmet innehåller begränsningar av byggandet, ett aktivt användande av investeringsfonderna i stabiliseringspolitiskt syfte, sparstimulanser, en breddning av omsättningsskatten på värdepapper, en neutralisering av arbetsgivaravgiftshöjningen inför år 1988 samt införandet av en utgiftsram för löneökningar i statsbudgeten under nästa budgetår.

I *motion Fi12* (m) anförs att det mest framträdande problemet i Sveriges ekonomi är den alltför snabba kostnadsstegringen. Det grundläggande problemet i svensk ekonomi ligger på det strukturella planet. Svenskt näringsliv förlorar marknadsandelar även vid oförändrat kostnadsläge beroende på en för långsam strukturomvandling. Om omställningsförmågan och utvecklingskraften vore tillräckligt hög skulle svensk ekonomi kunna klara snabbare lönekostnadsökningar. Omvänt gäller att trögheter, flaskhalsproblem och omställningssvårigheter skulle kunna kompenseras, om lönebildningen fungerade smidigare och lönesättningen vore mer flexibel.

I motionen sägs vidare att det uppdrivna efterfrågetrycket i den svenska ekonomin 1987 borde ha motverkats tidigare genom en åtstramning av den offentliga konsumtionen. Motionärerna har tidigare varnat för att den snabba konsumtionsökningen riskerade att försvaga bytesbalansen. Enligt motionärerna tycks regeringen ha uppmärksammat problemet, men några förslag i den riktningen har inte lagts fram, anser man. Förslagen i propositionen för att stimulera ekonomins utbudssida är i och för sig tillfredsställande men inte tillräckligt långtgående.

Den politik motionärerna förordar innebär låg ökningstakt i de offentliga utgifterna, sänkt skattetryck, stramare finanspolitik, avreglering av näringslivet, avskaffande av offentliga monopol, avveckling av löntagarfonderna samt ett ökat hushållssparande.

Utskottet kan inte godta den allmänna inriktning av den ekonomiska politiken som föreslås i motion Fi12 (m). Möjligheterna att genom skattesänkningar och minskad offentlig konsumtion kunna begränsa den privata konsumtionen och därmed påfrestningarna på bytesbalansen torde som utskottet tidigare anfört (FiU 1986/87:10) vara mycket små.

I motion Fi12 (m) anförs vidare kritik mot det *prisstopp* som infördes i början av året och som därefter successivt avvecklats. Prisregleringar har negativa effekter på det marknadsekonomiska systemets funktionssätt. De verkar långsiktigt uppdrivande på inflationstakten. Motionärerna upprepar

sin kritik från motion Fi2 om att avvecklingen av prisstoppet bidragit till att skapa ett samordnat prisbeteende hos konkurrerande företag. Motionärerna anser att prisstopp endast bör användas i rena krissituationer. Med hänsyn till att någon sådan inte föreligger bör regeringen, enligt motionärerna, klart deklarera att den inte avser att införa ett nytt prisstopp under 1988. Dessutom bör kvarvarande rester av tidigare prisstopp helt avvecklas.

Liknande kritik framförs också i motion Fi10 (c) där prisstopp avvisas som medel i den ekonomiska politiken, med undantag för exceptionella förhållanden.

Utskottet har nyligen i ett betänkande (FiU 1987/88:3) tillstyrkt att tillämpningen av prisregleringslagen förlängs ytterligare ett år. Regeringen får därigenom möjlighet att utan riksdagens hörande införa tidsbegränsade prisregleringar. Utskottet avstyrkte i detta sammanhang också ett yrkande om att upphäva rådande prisstopp. Riksdagen biföll den 2 december (rskr. 1987/88:37) utskottets förslag. Enligt utskottets mening har motionärerna inte anfört något som ger utskottet anledning att ompröva sitt ställningstagande. Yrkandena 2 och 3 i motion Fi12 (m) avstyrks därför av utskottet.

Ett centralt inslag i den ekonomiska politik som förordas i motion Fi12 (m) är att *sänka den statliga inkomstskatten* redan från år 1988. Dessutom föreslås att fullt inflationsskydd av skatteskalan återinförs. Som motiv härför anförs att det skulle skapa förutsättningar för arbetsmarknadens parter att i den kommande lönerörelsen uppnå avtal som inte ytterligare försämrar konkurrenskraften.

Även i *motion Fi11* (fp) anförs att en reallöneökning efter skatt blir möjlig med en låg nominell kostnadsökning först om man genomför omfattande marginalskattesänkningar. Man gör i motionen gällande att det knappast blir någon reallöneökning, än mindre efter skatt, om den nominella löneökningen är 4 % och priserna stiger med 5 %.

Utskottet vill med anledning härav anföra följande.

De bedömningar som gjorts, t.ex. av konjunkturinstitutet, och som utmynnar i en prisstegringstakt år 1988 på i storleksordningen 5 % bygger inte på antaganden om en lönekostnadsökning på 4 % utan på en ökning runt 6 %. Med den utvecklingen erhålls en ökning av de reala disponibla inkomsterna efter skatt med ca 1,5 %. Med en lägre lönekostnadsökning, t.ex. 3 % som redovisas som ett alternativ i den oktoberrapport som regeringen redovisade för riksdagen den 15 oktober 1987 (regeringens skrivelse 1987/88:30), erhålls en prisstegringstakt som är lägre, ca 4 % år 1988, och som för år 1989 är endast 2,5–3 %, dvs. hälften av vad den kan antas bli om den högre lönestegringstakten får fortsätta. Även i det lägre alternativet erhålls en ökning av de reala disponibla inkomsterna 1988 med drygt 1 %. Detta beror bl.a. på de ändringar i inkomstskattesystemet för år 1988 som riksdagen redan har beslutat. Den sammantagna effekten av dessa förändringar kalkyleras till närmare 1 procentenhet av de disponibla inkomsterna.

Utskottet kan således inte dela uppfattningen att en marginalskattesänkning är en nödvändig förutsättning för att med en låg nominell löneökning kunna åstadkomma en reallöneökning.

I ett yttrande till finansutskottet anför skatteutskottet att frågan om hur

skatteskalorna skall utformas på sikt är en viktig fråga. Denna och flertalet av de övriga frågor rörande beskattningen som tas upp i motionerna kommer att belysas i det utredningsarbete rörande inkomstskatterna, företagsbeskattningen och mervärdeskatten som för närvarande pågår inom olika utredningar. Skatteutskottet finner också anledning att varna för en skattepolitik av det slag som presenteras i motion Fi12 (m) framför allt för förslagens fördelningspolitiska konsekvenser. Skatteutskottet avstyrker med hänvisning härtill de nämnda motionsyrkandena.

Finansutskottet delar skatteutskottets uppfattning och avstyrker motionerna Fi11 (fp) yrkande 7 och Fi12 (m) yrkandena 8 och 9.

I både motion Fi11 (fp) och motion Fi12 (m) anförs att frivilliga *vinstandelssystem* har flera positiva effekter. Dessa system gör de anställda delaktiga i företagets resultat, de ökar produktiviteten, sprider det individuella ägandet och stärker känslan av samhörighet inom företaget, anförs det. De minskar också behovet av att i förväg i löneförhandlingar ta ut den eventuella vinsten. Det dämpar även löneglidningen om de anställda får del i vinsten, anförs det i motion Fi11 (fp). I motionen yrkas att dessa vinster inte bör beläggas med arbetsgivaravgifter. I motion Fi12 (m) yrkas dessutom att de stiftelser som förvaltar vinstmedlen skall skattebefrias och att man borde överväga möjligheter att i viss utsträckning beskatta vinstandelarna som inkomst av tillfällig förvärvsverksamhet.

I ett yttrande från socialförsäkringsutskottet till finansutskottet anförs att riksdagen under föregående riksmöte beslutade (prop. 1986/87:107, SfU 20, rskr. 334) att fr.o.m. den 1 januari 1988 skall arbetsgivaravgifter tas ut på de bidrag en arbetsgivare lämnar till en s.k. vinstandelsstiftelse, dvs. en stiftelse till vilken ett företag lämnar medel för att tillgodose de anställdas ekonomiska intressen. Den anställde skall tillgodoräknas pensionsgrundande inkomst för sin andel för det år då bidraget lämnas.

Socialförsäkringsutskottet anförde vid behandlingen av förslaget att någon principiell invändning inte kunde riktas mot att arbetsgivaravgifter tas ut på avsättningar till vinstandelsstiftelser. Om överföringar till vinstandelsstiftelser är undantagna från avgiftsskyldighet kan detta leda till en snedvridning av konkurrensförutsättningarna företag emellan och – vid en mera utbredd förekomst av vinstandelssystem – på sikt urholka det sociala trygghetssystemet. Socialförsäkringsutskottet ville inte främja en sådan utveckling och tillstyrkte således propositionen. Riksdagen följde utskottet.

Finansutskottet anser att de fördelar frivilliga vinstandelssystem uppges ha i vad avser delaktighet, ägandespridning och påverkan på lönebildning m.m. inte rimligen kan bli mindre om andelen är pensionsgrundande och behandlas därefter i avgiftshänseende. Utskottet delar därför socialförsäkringsutskottets uppfattning att motionerna Fi11 (fp) yrkande 8 och Fi12 (m) yrkandena 10 och 11 bör avstyrkas.

I *motion Fi10* (c) godtas de målsättningar som anges för den ekonomiska politiken i propositionen. De föreslagna åtgärderna är emellertid för svaga och motverkar, enligt motionärerna, sitt syfte. Motionärerna motsätter sig inte de förslag till sparstimulerande åtgärder som läggs fram men anser att ett nytt sparsystem borde införas benämnt personliga investeringskonton.

Utskottet behandlar detta förslag liksom övriga förslag till sparstimulerande åtgärder i ett särskilt betänkande (FiU 1987/88:9).

I motion Fi10 (c) föreslås vidare att *en differentierad mervärdeskatt* införs med lägre skatt på obearbetade baslivsmedel och högre skattesatser för umbärliga varor. Det är en modell som redan tillämpas i de flesta europeiska länder och som EG väntas införa då harmoniseringen av skattesystemen skall fullföljas. Som främsta skäl för en omläggning anges de fördelningspolitiska effekterna men även effekterna på importerade sällanköpsvaror och inhemskt producerade varor påtalas. Möjligheterna att upprätthålla extern balans underlättas genom dessa effekter enligt motionärerna.

Frågan om sänkt skatt på baslivsmedel har utretts och avvisats av en särskild utredning (SOU 1983:54). Yrkanden har även därefter motionsvis framförts och behandlats av skatteutskottet vid ett flertal tillfällen, senast i mars 1987. Skatteutskottet har med hänvisning till den nämnda utredningen avstyrkt dessa yrkanden, och riksdagen har bifallit skatteutskottets förslag.

Finansutskottet vill därutöver anföra att ett land som Sverige, som är mycket utlandsberoende och i internationella sammanhang, t.ex. i GATT, med kraft förespråkar en icke protektionistisk linje, kan inte som argument för en skatteomläggning anföra protektionistiska skäl. Utskottet vill därför avstyrka motion Fi10 (c) yrkande 3.

Motionärerna upprepar i motion Fi10 flera förslag som framfördes vid ett par tillfällen i våras och som då avslogs av riksdagen. Sålunda krävs nu att *valutautlänningar bör få rätt att förvärva svenska kronobligationer*. Det skulle enligt motionärerna verka nedpressande på den svenska räntenivån.

Utskottet anförde då yrkandet behandlades senast (FiU 1986/87:30) att det är inte givet att en möjlighet för utlänningar att köpa kronobligationer skulle innebära lägre räntor sett över en längre period. Detta resonemang har utskottet utvecklat vid flera tillfällen (se t.ex. FiU 1986/87:10). Utskottet har alltjämt samma uppfattning och avstyrker motion Fi10 (c) yrkande 8.

I motionen föreslås också, som en komponent i en räntenedpressande politik, en utförsäljning av statliga företag. Det minskar det statliga upplåningsbehovet och därmed trycket på penningmarknaden. Resultatet skulle enligt motionärerna bli en press nedåt på räntan. Motionärerna yrkar att resterande del av *Procordia skall säljas* till allmänheten med början våren 1988.

Utskottet har behandlat frågan om att sälja ut statlig egendom vid ett flertal tillfällen (se t.ex. FiU 1986/87:2 y). Utskottet har i dessa sammanhang inte godtagit motionärernas argument att försäljning av statlig egendom skulle vara ett verksamt inslag i en stram finanspolitik. Det är svårt att förstå varför exempelvis ett utbyte hos allmänheten av statliga obligationer mot aktier i statliga bolag skulle ha en stor effekt på räntenivån. Samtidigt som det statliga upplåningsbehovet minskar till följd av försäljningar av statliga företag minskar också marknadens placeringskapacitet. Nettoeffekten på räntenivån av dessa operationer torde vara mycket liten. Den finanspolitiska åtstramningseffekten är endast skenbar. Det förtjänar också att understrykas att mot varje *kortsiktig förstärkning* av budgeten som en försäljning av statlig egendom innebär svarar en lika stor *bestående minskning* av den statliga förmögenheten. Försäljningsinkomsterna begränsar visserligen statens upp-

låningsbehov det aktuella året och ger på så sätt en varaktig besparing i form av minskade ränteutgifter. Denna besparingseffekt förtas helt eller delvis av att staten samtidigt går miste om den avkastning som den försålda tillgången skulle ha givit. Utskottet avstyrker med det anförda motion Fi10 (c) yrkande 7.

I motion Fi10 (c) anförs att regeringens förslag att neutralisera arbetsgivaravgiftshöjningen innebär ett olyckligt prejudikat. Avtalsparterna beställde en reformering av sjukförsäkringen av regeringen och avstod löneutrymme för en höjning av arbetsgivaravgifterna. För att inte inteckna en så stor del av löneutrymmet bör i stället en annan finansiering väljas, anför motionärerna. Företagen bör få betala *miljöavgifter på svaveloxid- och kväveoxidutsläpp*. Eftersom miljöföroreningarna till betydande del orsakar kostnader för sjukvården är det rimligt att förorenarna får bära en del av denna kostnad. Motionärerna anför också att miljöavgifternas främsta motiv är miljöpolitiska. Avgifterna kan bli ett effektivt instrument för att stimulera utnyttjandet av miljövänligare produktionsmetoder.

Utskottet kan inte godta motionärernas resonemang. Om avgifterna skall vara ett effektivt instrument för att stimulera till utnyttjandet av miljövänligare produktionsmetoder innebär det att de i takt med att produktionsmetoderna ändras kommer att minska i omfattning. De kan därför inte finansiera en varaktig ökning av offentliga utgifter. De bör således inte betraktas som finansieringsinstrument. Utskottet anser mot denna bakgrund att frågan om miljöavgifter endast bör prövas utifrån miljöpolitiska aspekter. Ett system med ekonomiska styrmedel i miljöpolitiken får dock inte slå sönder det system som innebär att det i grunden läggs mycket hårda villkor för verksamheten, fastställda av miljömyndigheterna. Det är också svårt att förstå varför inte en miljöavgift skulle reducera löneutrymmet. För många företag som t.ex. arbetar på en marknad med internationellt bestämda priser innebär alla skattehöjningar att utrymmet för löneökningar begränsas. Utskottet avstyrker med det anförda motion Fi10 (c) yrkande 4.

I ett stort avsnitt i motion Fi10 (c) redovisar motionärerna sin syn på olika *åtgärder för att bromsa den nominella lönekostnadsutvecklingen*. Motionärerna upprepar vad regeringen vid flera tillfällen sagt och utskottet vid dessa tillfällen ställt sig bakom. Bl.a. avvisar motionärerna en rad olika alternativ för att dämpa lönekostnaderna som t.ex. att genom en kraftig åtstramning av ekonomin via en högre arbetslöshet pressa ned inflationen, förstärka konkurrenskraften genom upprepade devalveringar, ge upp prisstabilitetsmålet och låta växelkurserna fluktuera fritt, genom lagstiftning förbjuda löneökningar eller genom prisstopp förhindra kostnadsökningar. Detta är exempel på ställningstaganden, som det råder stor, för att inte säga total enighet om och som utskottet följaktligen inte har anledning att invända emot.

Utskottet konstaterar också att motionärerna har samma uppfattning som regeringen om en lång rad åtgärder som är nödvändiga för att få ned kostnads- och lönestegringstakten. För höga löneökningar kommer inte att kunna pareras med devalveringar. Uttaget av arbetsgivaravgifter bör inte höjas. En framtida skattereform måste innebära marginalskattesänkningar. Den offentliga konsumtionens tillväxt måste begränsas för att ge utrymme

för reallöneökningar. Skattetrycket får inte öka. Det är önskvärt med en samordning av olika avtalsperioder även fortsättningsvis.

Utskottet kan för sin del inte se att ett bifall till motionens yrkande skulle tjäna något reellt syfte. Det är i huvudsak redan tillgodosett genom de ställningstaganden utskottet och riksdagen gjort de senaste åren. Utskottet ser därför inte skäl att tillstyrka motion Fi10 (c) yrkande 9.

Det anförda innebär sammanfattningsvis att utskottet avstyrker de förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken som läggs fram i motionerna Fi10 (c) yrkandena 1 och 11, Fi11 (fp) yrkande 1 samt Fi12 (m) yrkande 1 och tillstyrker de riktlinjer som anges i propositionen.

Begränsningar på byggmarknaden

I propositionen redovisas ett antal åtgärder som vidtogs redan hösten 1986 för att dämpa överhettningen i storstadsområdena och bereda utrymme för ökat bostadsbyggande. Storstadsområdena undantogs från frisläpp av investeringsfonderna för byggnads- och markarbeten, rambegränsningar infördes på byggande utanför bostadssektorn och på statliga bostadslån till ombyggnad av bostäder och hyresrabatter infördes som produktionsstimulans.

I propositionen anförs nu att förhållandena på byggmarknaden motiverar ytterligare åtgärder för att dämpa överhettningen och reducera de regionala obalanserna på byggmarknaden.

Begränsningarna av byggandet utanför bostadssektorn i Stockholms- och Göteborgsområdena föreslås gälla även år 1989. Det innebär att den totala byggnadsverksamheten i Stockholms och Göteborgs och Bohus län inte får överstiga 1986 års volym.

Vissa ramar skall gälla för beslut om bostadslån för ombyggnad av bostäder under år 1988 för Stockholms-Uppsalaområdet, Göteborgsområdet och Malmöområdet. Länsbostadsnämnderna ges dock rätt att höja ramarna med vissa tal om det behövs av sysselsättningsskäl.

I *motion Fi12* (m) anförs att denna typ av regleringar skapar stora problem. En lång rad ytterst angelägna projekt har inte kunnat inrymmas i kvoten. Företag med god lönsamhet och utveckling kan inte bygga ut sin kapacitet. Motionärerna anser också att förhoppningarna om ett avsevärt ökat bostadsbyggande till följd av regleringarna inte har infriats. Det är också fel att bromsa produktiva investeringar som är till gagn för hela landet, anför man.

I *motion Fi11* (fp) avvisas tekniken med rambegränsningar. För att uppnå de önskade resultaten vore det bättre att sänka räntebidragen för lån till ombyggnad av bostäder, anför motionärerna.

Bostadsutskottet anför i ett yttrande (BoU 1987/88:2 y) till finansutskottet att förslagen i motionerna Fi11 (fp) och Fi12 (m), om att systemet med rambegränsningar skall upphöra, inte bör vinna riksdagens bifall.

De tillämpade rambegränsningarna har onekligen haft avsedd effekt. Statistiska uppgifter avseende påbörjandet av nybyggda bostäder under de tre första kvartalen 1987 för storstadsområdena visar en ökning om ca 1 750 lägenheter eller med mera än 25 % i jämförelse med motsvarande period år 1986. Det nu anförda ger enligt bostadsutskottets mening fog för uppfattningen att de vidtagna åtgärderna haft effekt och att de inte bör överges.

Beträffande förslaget i motion Fi11 (fp) om att lägre räntebidrag skall utgå vid ombyggnad av bostäder vidhåller bostadsutskottet sin uppfattning från våren 1987 att det av riksdagen valda tillvägagångssättet med rambegränsningar är att föredra framför motionärernas förslag. Den nuvarande ordningen ger utrymme för en mera nyanserad bedömning än förslaget i motionen. Finansutskottet delar bostadsutskottets uppfattning och avstyrker motionerna Fi11 (fp) yrkandena 3 och 4 samt Fi12 (m) yrkande 5.

I *motion Fi8* (s) anges att byggstoppet är ineffektivt. Tillämpningen av byggbegränsningarna, om de skall vara kvar, måste enligt motionären ändras. Bl.a. förordar han att huvuddelen av Stockholmsregionens nya arbetsplatser skall förläggas till Södertörn i avsikt att uppnå bättre inomregional balans. Ramarna bör fördelas på regiondelar i stället för efter den tidpunkt ansökan kommer in.

Bostadsutskottet anför i sitt yttrande till finansutskottet att det får förutsättas att regeringen noga följer utfallet av tillämpningen av byggbegränsningarna och vidtar erforderliga åtgärder i avsikt att undanröja sådana icke önskvärda konsekvenser som motionären aktualiserar, dock utan att effekterna av åtgärderna omintetgörs eller urholkas. Bostadsutskottet anför att ett tillkännagivande enligt förslaget i motion Fi8 (s) bör med en sådan uppfattning kunna undvaras.

Finansutskottet delar bostadsutskottets uppfattning och avstyrker även motion Fi8.

Investeringsfonderna

Regeringen har nyligen fattat beslut om ett nytt frisläpp av de allmänna investeringsfonderna. Beslutet innebär att investeringsfonderna utanför stödområdena endast får användas för investeringar i bättre miljö. Därmed dämpas, enligt propositionen, tendenserna till överhettning, samtidigt som miljöpolitiken får en väsentlig förstärkning.

I anslutning till beslutet har regeringen föreslagit en höjning av det belopp som företagen skall betala in till riksbanken i samband med en fondavsättning (prop. 1987/88:51). Enligt förslaget skall inbetalningskvoten höjas från 75 till 100 %. Detta förslag behandlas av skatteutskottet (SkU 1987/88:10).

I *motion Sk8* (fp) anförs att investeringsfondsystemet på sikt bör avvecklas. Därför bör investeringsfonderna, för att de inte skall öka i omfång, släppas fria under en treårsperiod för att sedan i samband med genomförandet av motionärernas skatteförslag återföras till beskattning. Även i *motion Fi12* (m) yrkas att fonderna bör släppas fria. Nuvarande system innebär enligt motionärerna en onödig statlig reglering av företagens investeringar.

Som utskottet anfört inledningsvis finns det i den svenska ekonomin – i synnerhet i storstadsområdena – påtagliga tendenser till överhettning. Utskottet ser därför inte skäl att ytterligare stimulera investeringsverksamheten i dessa områden.

Utskottet avstyrker med det anförda motionerna Fi12 (m) yrkande 6 och Sk8 (fp) yrkande 2.

Riksdagen beslutade våren 1987 att arbetsgivaravgifterna skulle höjas med 1,254 procentenheter den 1 januari 1988. Det innebär att drygt en procentenhet av det löneökningsutrymme som arbetsmarknadens parter har att förhandla om för år 1988 är intecknat genom beslutade avgiftshöjningar. I propositionen sägs att skulle dessutom löneglidningen bli av samma storleksordning som under åren 1986 och 1987, kan det samhällsekonomiska utrymmet för lönckostnadsstegringar överskridas redan utan några avtalade löneökningar alls.

Som utskottet nämnt har riksdagen i våras beslutat om en viss sänkning av den statliga inkomstskatten år 1988. Förenklingar av skatteskalan har vidtagits samtidigt som breda löntagarskikt fått sänkningar av skattesatserna. I syfte att ytterligare underlätta en ansvarsfull avtalsrörelse föreslår regeringen nu att den allmänna löneavgiften sänks med 1,66 procentenheter den 1 januari 1988. Samtidigt bör ATP-avgiften höjas med 0,4 procentenheter. Härigenom får pensionssystemet en välbehövlig förstärkning, sägs det i propositionen. Tryggheten för ATP-pensionärerna värnas.

Förslagen innebär att de tidigare beslutade höjningarna av arbetsgivaravgiftsuttaget samt den nu föreslagna höjningen av ATP-avgiften helt neutraliseras av den sänkta löneavgiften. För egenföretagare gäller att det totala avgiftsuttaget blir lägre år 1988 än år 1987.

Detta är i överensstämmelse med regeringens proposition om den ekonomiska politiken på medellång sikt (prop. 1987/88:36), vari anförs att eventuella höjningar av avgifterna till ATP-systemet skall ske inom ramen för ett totalt sett oförändrat skatte- och avgiftstryck.

I *motion Fi12* (m) anförs att även om pensionsutbetalningarnas storlek i ATP-systemet överstiger de inbetalningar som görs, ökar fortfarande AP-fondernas reala värde till följd av de ränteinkomster som fondkapitalet genererar. En *höjning av avgiftsuttaget till ATP* i enlighet med propositionen torde ytterligare öka fondernas reala storlek under nästkommande år, och enligt motionärernas uppfattning saknas det anledning härtill. Med hänvisning till att riksförsäkringsverket (RFV) senare i år kommer att lägga fram underlag för och förslag till avgiftsuttag till ATP för de närmast följande sju åren anser motionärerna att höjningen av avgiftsuttaget med 0,4 procentenheter bör anstå till dess underlaget från RFV föreligger.

I ett yttrande till finansutskottet anför socialförsäkringsutskottet (SfU 1987/88:1 y) att med rimliga antaganden om den framtida ekonomiska utvecklingen skulle ett oförändrat avgiftsuttag för ATP inom några få år medföra att pensionsutbetalningarna överstiger de sammanlagda inkomsterna av avgifter och räntor från fondmedlen. Sålunda skulle fondkapitalet få tas i anspråk för de löpande utbetalningarna. Socialförsäkringsutskottet, som inte vill medverka till en sådan utveckling, anser att det finns starka skäl att nu höja ATP-avgiften. Propositionens förslag om en höjning med 0,4 procentenheter för åren 1988 och 1989 är enligt socialförsäkringsutskottets mening väl avvägt.

Finansutskottet har samma uppfattning och tillstyrker propositionens förslag i denna del samt avstyrker motion Fi12 (m) yrkande 12.

I samma motion, Fi12 (m), yrkas att *den allmänna löneavgiften sänks* med endast 1,260 procentenheter eftersom man inte godtar höjningen av ATP-avgiften. Till följd av att utskottet avstyrker det sistnämnda förslaget från motionärerna avstyrker utskottet också yrkande 13 i motion Fi12 (m) om sänkning av den allmänna löneavgiften med 1,26 procentenheter.

I *motion Fi9* (vpk) anförs vissa principiella betänkligheter mot att sänka löneavgiften. Motionärerna konstaterar dock att denna avgift inte är ett rättvist instrument eftersom den missgynnar företag med hög sysselsättningsgrad. Motionärerna kan därför tänka sig att i stället för avgiften "öka uttaget från företagen på annat och mer rättvisande sätt".

Utskottet vill med anledning härav anföra att syftet med sänkningen av den allmänna löneavgiften är att, genom att neutralisera andra avgiftshöjningar, skapa bättre förutsättningar för att åstadkomma en real ökning av hushållens disponibla inkomster utan att tvinga fram höga nominella löneökningar. Om sänkningen inte genomförs skulle utrymmet för lönekostnadsökningar 1988 vara intecknat av beslutade avgiftshöjningar med ca en dryg procentenhet. Det skulle, som sägs i propositionen, om löneglidningen blir av samma storleksordning som under 1986 och 1987, innebära att det samhällsekonomiska utrymmet överskrids utan några avtalade löneökningar alls. Utskottet anser därför att om avgiften inte sänks, kommer arbetsmarknadens parter att utsättas för en mycket svår uppgift att träffa nya avtal för 1988 som ligger inom det utrymme som samhällsekonomin tål.

Utskottet anser därför inte att motion Fi9 (vpk) yrkande 1 bör bifallas av riksdagen.

I *motion Fi10* (c) anförs att koncentrationsorterna uppvisar klara överhettningstendenser med löneglidning och accelererande inflyttning som följd medan andra delar av landet upplever betydande problem med arbetslöshet. Det är därför orimligt, anser motionärerna, att ge ytterligare stimulans till redan överhettade regioner genom sänkta arbetsgivaravgifter. Motionärerna anser således att någon sänkning av allmänna löneavgiften inte bör ske i storstadsområdenas överhettade delar. I övriga landet bör avgiften på 2 procentenheter i stället avskaffas helt. Den avgift som skall tas ut i koncentrationsområdena bör enligt motionärerna betecknas Regional överhettningsavgift.

Utskottet vill med anledning härav anföra följande. Nedsättning av socialavgifter och allmän löneavgift medges sedan 1984 för företag i Norrbottens län, för arbeten inom vissa näringsområden. Syftet med en nedsättning är att genom en sänkning av personalkostnaderna höja konkurrenskraften i det norrbottniska näringslivet. Företagen bedöms därmed få en starkare ställning på arbetsmarknaden, vilket i sin tur bör leda till ökad produktion och sysselsättning.

Utskottet ser för sin del problem med att tillämpa differentierade avgiftsuttag i större utsträckning än för närvarande. Det leder till konkurrenssnedvridning om företag med olika avgiftsuttag konkurrerar på samma marknad. I storstadsområdena, i synnerhet inom byggsektorn, konkurrerar företag med varandra som har hemort både i och utanför storstadsområdet. Det minskar inte koncentrationstendensen eller överhettningen om företag med hemort utanför storstadsområdet får uppdrag i storstadsområdet.

Utskottet ser därför inte arbetsgivaravgifterna som ett verksamt medel att komma till rätta med överhettningstendenserna i storstadsområdena.

Effekterna av nedsättningen av socialavgifterna utreds för närvarande inom industriverket. Resultatet av detta arbete beräknas föreligga våren 1988.

Utskottet avstyrker med hänvisning härtill yrkandena 5 och 6 i motion F10 (c).

Propositionens förslag om *ändrade regler för överföring av egenföretagarnas tilläggspensionsavgifter* från statsverket till AP-fonden har inte föranlett något motionsyrkande, och socialförsäkringsutskottet biträder förslaget i sitt yttrande.

Finansutskottet anser det riktigt att de medel som uppbärs av statsverket för AP-fondens räkning tillförs AP-fonden utan den påtagliga eftersläpning i förhållande till uppbörden som gäller för närvarande. Genom propositionens förslag påskyndas denna överföring, vilket bör ge betydande räntevinster för AP-fonden. Utskottet tillstyrker mot denna bakgrund förslaget.

Utgiftsram för löneökningar i den statliga sektorn

Riksdagen godkände i våras vissa riktlinjer för budgetpolitiken. Dessa innebär bl.a. att regeringen inför varje avtalsrörelse skall klargöra vilket totalt lönekostnadsutrymme som den anser föreligga för den statliga sektorn (FiU 1986/87:30 s. 53). Innebörden härav är att varje kostnadsökning som går utöver denna ram skall mötas med effektivitets- och produktivitetshöjande åtgärder eller besparingar.

Regeringen har mot denna bakgrund i ett uppdrag till statens arbetsgivarverk angivit en ram som utgångspunkt för medelsberäkningarna med hänsyn till 1988 års avtal. I propositionen anges inte ramens storlek, men det framhålls att medelsberäkningarna därutöver kan påverkas av krav på effektivitets- och produktivitetsförbättringar, besparingar, reformer eller omprioriteringar. Det framhålls vidare att ramen avser det totala utrymmet. Fördelningen mellan olika myndigheter och verksamheter blir beroende av avtalets utformning.

I ramavtalet för löner 1986–1987 för statstjänstemän m.fl. finns en överenskommelse, som innebär att om det visar sig att löneutvecklingen inom den offentliga sektorn har varit sämre än inom SAF/LO- och SAF/PTK-områdena, skall förhandlingar tas upp i 1988 års avtalsrörelse om i vilken utsträckning lönerna i den offentliga sektorn skall påverkas av detta. Därvid skall också produktivitetsutvecklingen inom de resp. sektorerna bedömas.

Denna överenskommelse skiljer sig från de automatiskt verkande följsamhetsklausuler som funnits i tidigare avtal. Det är en uppgift för parterna själva att göra de bedömningar och i 1988 års avtalsrörelse föra de eventuella förhandlingar som överenskommelsen kan föranleda.

Detta tolkas i flera motioner, bl.a. i Fi10 (c), Fi11 (fp) och Fi12 (m), som att de medel som följsamhetsöverenskommelsen kan komma att ge skulle innebära utökade anslagsramar utöver vad regeringen angivit som total ram. Motionärerna kritiserar också detta påstådda förhållande.

Utskottet anser inte att motionärernas tolkning är riktig och kan därför inte instämma i kritiken. Den angivna ramen skall således inte direkt påverkas av vad följsamhetsförhandlingarna kan komma att ge. Det är därför inte riktigt att som motionärerna gör beskriva regeringens löneram som ett golv. Regeringen bör emellertid noga följa utvecklingen, och om det visar sig att löneutvecklingen under avtalsperioden medfört att personalförsörjningsproblemen förvärrats inom vissa områden kan särskilda åtgärder bli nödvändiga. Som riksdagen tidigare beslutat (prop. 1984/85:219, AU 1985/86:6, rskr. 48) skall statens agerande i löneförhandlingarna tydligare bestämmas av verksamhetsintresset och av strävan att åstadkomma en ändamålsenlig personalförsörjning. Detta bör särskilt beaktas vid de förändringar som följsamhetsöverenskommelsen kan leda till. Orsaken till att löneutvecklingen blivit en annan inom den privata sektorn är ofta att sambandet mellan lönesystem och produktivitetsutveckling är ett annat än inom den offentliga sektorn.

I motionerna Fi11 (fp) och Fi12 (m) anförs att en förutsättning för att systemet med utgiftsramen för löneökningar inte skall leda till att servicen och verksamheten skärs ned är att reformer görs i offentliga sektorns organisation. Det krävs bl.a. privatiseringar, användande av upphandling av privata entreprenadtjänster, slopande av offentliga monopol och mindre detaljreglering.

Utskottet vill med anledning härav anföra att det ingår som ett naturligt led i myndigheternas verksamhet att pröva olika former för rationaliseringar och förbättringar av service. I detta sammanhang måste som påpekas i motion Fi9 (vpk) särskilt uppmärksammas att för vissa typer av tjänster kan produktivitetsmätningar inte göras. Krav kan således inte ställas på mätning av produktivitet i varje funktion i den offentliga sektorn. Det gäller särskilt i t.ex. kontakten med patienter inom vården eller med elever i skolan där kvaliteten är avgörande. Begreppet produktivitet måste ges en vidare innebörd så att organisationsförändringar, datorisering, ändrat regelsystem, kvalitetsförändringar etc. beaktas.

Utskottet ser mot denna bakgrund inte anledning för riksdagen att göra ett särskilt tillkännagivande till regeringen med anledning av motionerna Fi9 (vpk) yrkande 2, Fi10 (c) yrkande 10 och Fi11 (fp) yrkande 5. De avstyrks därför.

Breddning av omsättningsskatten på värdepapper

I propositionen aviseras att omsättningsskatten på värdepapper skall utvidgas till att gälla även på handel med sådana räntebärande papper som omsätts på penning- och obligationsmarknaden.

I *motionerna Fi11* (fp) och *Fi12* (m) deklareras att någon utvidgning inte bör ske. En skatt på handeln på penning- och obligationsmarknaden skulle verka störande på verksamheten. Likviditeten i marknaden minskar och räntenivån drivs upp ytterligare. Skatten kommer enligt motion Fi12 (m) att drabba låntagarna, främst staten.

Utskottet vill framhålla att riksdagen inte nu har att ta ställning till om skatten på värdepapper skall utvidgas eller inte. Förslag härom kommer att

presenteras för riksdagen under våren 1988. Det finns som utskottet ser det inte skäl att nu, innan ett konkret förslag föreligger, ta ställning i frågan. Motionerna Fi11 (fp) yrkande 6 och Fi12 (m) yrkande 7 avstyrks därför av utskottet.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *det ekonomiska läget*

att riksdagen lägger till handlingarna vad som anförts i proposition 1987/88:60 moment 1,

2. beträffande *prisstopp*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Fi12 yrkandena 2 och 3,

3. beträffande *sänkt statlig inkomstskatt*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Fi11 yrkande 7 och 1987/88:Fi12 yrkandena 8 samt 9,

4. beträffande *vinstandelssystem*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Fi11 yrkande 8 och 1987/88:Fi12 yrkandena 10 och 11,

5. beträffande *differentiering av mervärdeskatten*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Fi10 yrkande 3,

6. beträffande *valutautlänningars rätt att köpa svenska kronobligationer*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Fi10 yrkande 8,

7. beträffande *försäljning av Procordiakoncernen*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Fi10 yrkande 7,

8. beträffande *miljöavgifter*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Fi10 yrkande 4,

9. beträffande *åtgärder för att bromsa den nominella lönekostnadsutvecklingen*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Fi10 yrkande 9,

10. beträffande *riktlinjer för den ekonomiska politiken*

att riksdagen med avslag på motionerna 1987/88:Fi10 yrkandena 1 och 11, 1987/88:Fi11 yrkande 1 och 1987/88:Fi12 yrkande 1 godkänner vad som förordats i proposition 1987/88:60 moment 2 och som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

11. beträffande *begränsningar på byggmarknaden*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Fi8, 1987/88:Fi11 yrkandena 3 och 4 samt 1987/88:Fi12 yrkande 5,

12. beträffande *investeringsfonderna*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Fi12 yrkande 6 och 1987/88:Sk8 yrkande 2,

13. beträffande *höjning av ATP-avgift för år 1988*

att riksdagen med avslag på motion 1987/88:Fi12 yrkande 12 antar det i proposition 1987/88:60 bilaga 1 moment 1 framlagda förslaget till lag om procentsats för uttag av avgift för åren 1988 och 1989 till försäkringen för tilläggspension,

14. beträffande *sänkning av den allmänna löneavgiften*
att riksdagen med avslag på motionerna 1987/88:Fi9 yrkande 1, 1987/88:Fi10 yrkandena 5 och 6 samt 1987/88:Fi12 yrkande 13 antar det i proposition 1987/88:60 bilaga 2 punkt 2 framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1982:423) om allmän löneavgift,

15. beträffande *ändrad uppbörd av egenavgifter till ATP*
att riksdagen antar det i proposition 1987/88:60 bilaga 1 moment 2 framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter,

16. beträffande *utgiftsram för löneökningar i den statliga sektorn*
att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Fi9 yrkande 2, 1987/88:Fi10 yrkande 10 och 1987/88:Fi11 yrkande 5,

17. beträffande *breddning av omsättningsskatten på värdepapper*
att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Fi11 yrkande 6 och 1987/88:Fi12 yrkande 7.

Stockholm den 4 december 1987

På finansutskottets vägnar

Arne Gadd

Närvarande: Arne Gadd (s), Anne Wibble (fp), Roland Sundgren (s), Lars Tobisson (m), Rune Rydén (m), Iris Mårtensson (s), Lisbet Calner (s), Filip Fridolfsson (m), Arne Andersson i Gamleby (s), Gunnar Björk (c), Hans Petersson i Hallstahammar (vpk), Hans-Eric Andersson (s), Arne Kjörnsberg (s), Margitta Edgren (fp) och Rolf Kenneryd (c).

Reservationer

1. Prisstopp (mom. 2)

Anne Wibble (fp), Lars Tobisson (m), Rune Rydén (m), Filip Fridolfsson (m), Gunnar Björk (c), Margitta Edgren (fp) och Rolf Kenneryd (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 17 börjar med "I motion Fi12 (m) anförs vidare" och på s. 18 slutar med "av utskottet" bort ha följande lydelse:

I motionerna Fi10 (c) och Fi12 (m) riktas kritik mot regeringen för att den sedan 1982 infört allmänt prisstopp under fyra perioder om sammanlagt 23 månader. Såväl svenska som internationella undersökningar visar entydigt att prisregleringar praktiskt taget alltid har negativa verkningar på det marknadsekonomiska systemets funktionssätt och aldrig varaktigt kan hålla tillbaka prisstegringen. Motionärerna framhåller att genom att störa marknadsprisbildningen verkar prisregleringar snarare långsiktigt uppdrivande på inflationstakten.

Utskottet är av samma mening som motionärerna. Kritik bör också i detta sammanhang riktas mot regeringen för det sätt på vilket den senaste avvecklingen av prisstoppet skett. Förutom att uppläggningen med utfästelser gör att många företag kommer i kläm, så skapas i praktiken ett samordnat prisbeteende hos konkurrerande företag. Dessutom påverkas investeringsbesluten i företagen i negativ riktning genom att exempelvis underleverantörer, som omfattas av prisregleringen, inte kunnat bygga ut kapaciteten i takt

med att större exportföretag, som inte omfattas, ökat sin efterfrågan på insatsvaror. Därigenom torde bytesbalansen ha påverkats i negativ riktning, eftersom exportföretagen tvingats tillgodose behovet av insatsvaror genom ökad import.

Enligt utskottets uppfattning bör prisstopp användas endast i rena krissituationer. Med hänsyn till att någon sådan inte föreligger bör regeringen klart deklarera att den inte avser att införa ett nytt pristopp under 1988. Dessutom bör kvarvarande rester från tidigare prisstopp helt avvecklas, vilket särskilt gäller systemet med utfästelser från företagen.

Vad utskottet här anfört bör nu riksdagen ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *prisstopp*

att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Fi12 yrkandena 2 och 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Sänkt statlig inkomstskatt (mom. 3)

Lars Tobisson, Rune Rydén och Filip Fridolfsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 18 börjar med "De bedömningar" och på s. 19 slutar med "yrkandena 8 och 9" bort ha följande lydelse:

Den förestående avtalsrörelsen ser ut att bli mycket besvärlig. Den viktigaste åtgärden för att underlätta en fredlig uppgörelse på rimlig nivå är att påbörja en långtgående skattereform. Därigenom skapas förutsättningar för arbetsmarknadens parter att träffa avtal som inte ytterligare försämrar konkurrenskraften. En sänkning av marginalskatten gör det dessutom mer lönsamt att arbeta, spara och starta företag.

Med tanke på det allvarliga läge som uppstått anser utskottet det befogat att redan nästa år genomföra mer långtgående skattesänkningar än de riksdagen tidigare fattat beslut om. Utskottet föreslår således att skatteskalan för den statliga inkomstskatten ändras på följande sätt:

Beskattningsbar inkomst	Skatteskala enl. tidigare beslut	Skatteskala enl. utskottets förslag
0– 70 000	5 %	5 %
70 000–140 000	20 %	16 %
140 000–190 000	34 %	30 %
190 000–	45 %	40 %

Den statsfinansiella belastningen av reformen uppgår till knappt 8 miljarder kronor, räknat som helårseffekt. I och för sig skapar det uppkomna budgetläget, med överskott i den samlade offentliga sektorns finanser, utrymme för skattesänkningar utan kompenserande besparingar. Av samhällsekonomiska skäl bör dock reformen enligt utskottets mening finansieras genom olika besparingsåtgärder. Det är därför utskottets avsikt att i

samband med behandlingen av statsbudgeten för budgetåret 1988/89 lägga fram ett preciserat förslag till utgiftsbegränsningar.

Förutsättningen för en varaktig skattereform är att inflationen inte tillåts höja skattetrycket. Endast vid fullgott inflationsskydd kommer skatteuttag och skattesats att vara oförändrade vid oförändrad real inkomstnivå. En grundläggande princip måste vara att det reala skatteuttaget skall kunna ändras bara genom politiska beslut och inte som en konsekvens av inflationstakten. Med hänsyn härtill bör, enligt utskottets mening, den statliga inkomstskatteskalan ånyo inflationsskyddas fullt ut. Det bör ankomma på regeringen att lägga fram förslag om ett sådant inflationsskydd.

Vad utskottet här anfört innebär att utskottet tillstyrker motion Fi12 (m) yrkandena 8 och 9. Även i motion Fi11 (fp) yrkande 7 föreslås en sänkning av marginalskatten. Detta förslag har dock en mindre lämplig inriktning och bör enligt utskottets mening inte ligga till grund för en skattereform.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *sänkt statlig inkomstskatt*

a) att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Fi12 yrkande 9 hos regeringen hemställer om förslag till inflationsskydd av den statliga inkomstskatteskalan,

b) att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Fi12 yrkande 8 och med avslag på motion 1987/88:Fi11 yrkande 7 antar följande

Förslag till
Lag om ändring i lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt

Härigenom föreskrivs att 10 § 1 mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
10 §	
1 mom. För fysiska personer och dödsbon beräknas grundbelopp och tilläggsbelopp enligt följande.	1 mom. För fysiska personer och dödsbon beräknas grundbelopp och tilläggsbelopp enligt följande.
Grundbeloppet utgör 100 kronor samt: när beskattningsbar inkomst inte överstiger 7 basenheter: 5 procent av den beskattningsbara inkomsten; när beskattningsbar inkomst överstiger 7 basenheter: grundbeloppet för 7 basenheter och *20* procent av återstoden.	Grundbeloppet utgör 100 kronor samt: när beskattningsbar inkomst inte överstiger 7 basenheter: 5 procent av den beskattningsbara inkomsten; när beskattningsbar inkomst överstiger 7 basenheter: grundbeloppet för 7 basenheter och *16* procent av återstoden.
Tilläggsbeloppet utgör: när underlaget för tilläggsbelopp enligt 3 mom. inte överstiger 19 basenheter: 14 procent av den del av underlaget som överstiger 14 basenheter; när underlaget överstiger 19 basenheter: tilläggsbeloppet för 19 basenheter och *25* procent av återstoden.	Tilläggsbeloppet utgör: när underlaget för tilläggsbelopp enligt 3 mom. inte överstiger 19 basenheter: 14 procent av den del av underlaget som överstiger 14 basenheter; när underlaget överstiger 19 basenheter: tilläggsbeloppet för 19 basenheter och *24* procent av återstoden.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1988 och tillämpas första gången vid 1989 års taxering.

3. Sänkt statlig inkomstskatt (mom. 3)

Anne Wibble och Margitta Edgren (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 18 börjar med "De bedömningar" och på s. 19 slutar med "yrkandena 8 och 9" bort ha följande lydelse:

Utskottet har flera gånger tidigare påtalat behovet av en skattereform med bl.a. sänkta marginalskatter. En sådan reform skulle ha stor positiv effekt för Sveriges ekonomi. Inte minst skulle möjligheterna att dämpa pris- och löneökningstakten starkt öka. Redan innan avtalsförhandlingarna påbörjats har det visat sig att man står inför en mycket svår avtalsrörelse. Dessutom har skattetrycket skärpts under senare tid, bl.a. som en följd av ett otillräckligt inflationsskydd. Utskottet förordar därför i likhet med motion Fi11 (fp) att ett första steg med sänkta marginalskatter bör tas redan fr.o.m. 1988.

I motion Fi11 (fp) föreslås att marginalskatten sänks med 3 procentenheter för alla med inkomster över 80 000 kr. Utskottet biträder detta förslag som leder till att praktiskt taget alla heltidsarbetande erhåller en skattesänkning. En sådan marginalskattesänkning skulle skapa bättre förutsättningar för avtalsförhandlingarna genom att den möjliggör för arbetsmarknadens parter att träffa avtal på en nivå som inte försämrar konkurrenskraften och samtidigt ger löntagarna höjda reallöner.

Förutsättningen för en varaktig skattereform är att inflationen inte tillåts höja skattetrycket. Endast vid fullgott inflationsskydd kommer skatteuttag och skattesats att vara oförändrade vid oförändrad real inkomstnivå. En grundläggande princip måste vara att det reala skatteuttaget skall kunna ändras bara genom politiska beslut och inte som en konsekvens av inflationstakten. Med hänsyn härtill bör, enligt utskottets mening, den statliga inkomstskatteskalan ånyo inflationsskyddas fullt ut. Det bör ankomma på regeringen att lägga fram förslag om ett sådant inflationsskydd.

Vad utskottet här anfört innebär att utskottet tillstyrker motion Fi11 (fp) yrkande 7 samt motion Fi12 (m) yrkande 9. Även i motion Fi12 (m) yrkande 8 föreslås en sänkning av marginalskatten. Detta förslag går dock längre än vad utskottet för närvarande anser sig kunna biträda.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *sänkt statlig inkomstskatt*

a) att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Fi12 yrkande 9 hos regeringen begär förslag om inflationsskyddad statlig inkomstskatteskala,

b) att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Fi11 yrkande 7 och med avslag på motion 1987/88:Fi12 yrkande 8 antar följande

Förslag till
Lag om ändring i lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt

Härigenom föreskrivs att 10 § 1 mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
10 §	
1 mom. För fysiska personer och dödsbon beräknas grundbelopp och tilläggsbelopp enligt följande.	1 mom. För fysiska personer och dödsbon beräknas grundbelopp och tilläggsbelopp enligt följande.
Grundbeloppet utgör 100 kronor samt: när beskattningsbar inkomst inte överstiger 7 basenheter: 5 procent av den beskattningsbara inkomsten; när beskattningsbar inkomst överstiger 7 basenheter: grundbeloppet för 7 basenheter och *20* procent av återstoden.	Grundbeloppet utgör 100 kronor samt: när beskattningsbar inkomst inte överstiger 7 basenheter: 5 procent av den beskattningsbara inkomsten; när beskattningsbar inkomst överstiger 7 basenheter: grundbeloppet för 7 basenheter och *17* procent av återstoden.
Tilläggsbeloppet utgör: när underlaget för tilläggsbelopp enligt 3 mom. inte överstiger 19 basenheter: 14 procent av den del av underlaget som överstiger 14 basenheter; när underlaget överstiger 19 basenheter: tilläggsbeloppet för 19 basenheter och 25 procent av återstoden.	Tilläggsbeloppet utgör: när underlaget för tilläggsbelopp enligt 3 mom. inte överstiger 19 basenheter: 14 procent av den del av underlaget som överstiger 14 basenheter; när underlaget överstiger 19 basenheter: tilläggsbeloppet för 19 basenheter och 25 procent av återstoden.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1988 och tillämpas första gången vid 1989 års taxering.

4. Sänkt statlig inkomstskatt (mom. 3, motiveringen)

Gunnar Björk och Rolf Kenneryd (båda c) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 18 börjar med "Utskottet kan" och på s. 19 slutar med "yrkandena 8 och 9" bort ha följande lydelse:

Utskottet kan således inte dela uppfattningen att en marginalskattesänkning är en nödvändig förutsättning för att man med en låg nominell löneökning skall kunna åstadkomma en reallöneökning. Såsom framhålls i motion Fi10 (c) bör däremot en marginalskattesänkning ingå i en framtida skattereform. Man måste då också inrikta sig på att begränsa de sammanlagda marginaleffekter som skatteskala och inkomstprövade bidrag ger upphov till. Dessutom bör grundavdraget vid inkomstbeskattningen behållas och mervärdeskatten differentieras. En viktig förutsättning för en rättvis beskattning är också ett regionalpolitiskt väl avvägt kommunalt skatteutjämningssystem.

Finansutskottet avstyrker med hänvisning till det anförda motionerna Fi11 (fp) yrkande 7 och Fi12 (m) yrkandena 8 och 9.

Anne Wibble (fp), Lars Tobisson (m), Rune Rydén (m), Filip Fridolfsson (m), Gunnar Björk (c), Margitta Edgren (fp) och Rolf Kenneryd (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 19 som börjar med "I ett" och slutar med "bör avstyrkas" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill i detta sammanhang hänvisa till vad som sägs i en trepartireservation (m, fp och c) till betänkandet SfU 1986/87:20. Där anförs vissa principiella betänkligheter mot att jämställa avsättningar till vinstandelsstiftelser med lön. Dessa bestäms i efterhand ensidigt av företagets ägare medan lönen bestäms i förhandlingar mellan arbetsgivare och arbetstagare. Andelarna i vinstandelsstiftelser binds under en viss tid innan de kan disponeras av de slutliga mottagarna. Detta innebär också vissa praktiska svårigheter att beräkna avgifterna.

Utskottet anser i likhet med motionärerna och de borgerliga företrädarna i socialförsäkringsutskottet att vinstandelssystem har gynnsamma effekter för samhälle, näringsliv och anställda. För att stimulera och underlätta en fortsatt utveckling av vinstandelssystemet bör därför inte vinstandelar beläggas med socialavgifter. Utskottet tillstyrker således motionerna Fi11 (fp) yrkande 8 och Fi12 (m) yrkande 10.

Det kan också finnas skäl att överväga vissa andra lättnader i beskattningen av vinstandelar och vinstandelsstiftelser som diskuteras i motion Fi12 (m) yrkande 11, vilket riksdagen som sin mening bör ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *vinstandelssystem*

a) att riksdagen med bifall till motionerna 1987/88:Fi11 yrkande 8 och 1987/88:Fi12 yrkande 10 antar lagförslagen 1–5 i den som *Reservanternas lagförslag* betecknade bilagan,

b) att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Fi12 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om lättnader i beskattningen av vinstandelar,

6. Differentiering av mervärdeskatten (mom. 5)

Gunnar Björk och Rolf Kenneryd (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 20 som börjar med "Frågan om" och slutar med "yrkande 3" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill med anledning härav anföra följande. En framtida skattereform bör enligt utskottets mening innefatta också marginalskattesänkningar. Detta ger upphov till en rad positiva effekter men innebär samtidigt att den statliga inkomstbeskattningen inte längre får samma betydelse för omfördelningen av inkomster i samhället. Såsom påpekats i motion Fi10 (c) kan emellertid den fördelningspolitiska effekten upprätthållas med en differentiering av mervärdeskatten i förslagsvis tre nivåer. En differentierad moms med lägre skatteuttag på obearbetade baslivsmedel och högre skattesatser för umbärliga varor skulle otvivelaktigt gynna i första hand låginkomsttagare

och barnfamiljer. Utskottet biträder därför motionärernas uppfattning och föreslår att riksdagen hos regeringen begär förslag om differentiering av mervärdeskatten i enlighet med vad som närmare utvecklas i motionen.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *differentiering av mervärdeskatten*
att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Fi10 yrkande 3 ger regeringen till känna vad utskottet anfört om framläggande av förslag till differentiering av mervärdeskatten,

7. Differentiering av mervärdeskatten (mom. 5)

Hans Petersson i Hallstahammar (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 20 som börjar med "Frågan om" och slutar med "yrkande 3" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill med anledning härav anföra följande. En framtida skattereform bör enligt utskottets mening innehålla en slopad matmoms, främst av fördelningspolitiska skäl. Olika finansieringar av reformen bör enligt utskottets mening övervägas. Det kan lösas inom ramen för den översyn av skattesystemet som nu tagit sin början. Självfallet blir de fördelningspolitiska fördelarna större om reformen inte finansieras med höjd moms på andra varor. Enligt utskottets mening bör i första hand finansiering sökas genom t.ex. ökad kaptialbeskattning. I andra hand får andra åtgärder övervägas som garanterar det fördelningspolitiska innehållet i reformen. Vad utskottet anfört med anledning av motion Fi10 (c) yrkande 3 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *differentiering av mervärdeskatten*
att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Fi10 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

8. Valutautlänningars rätt att köpa svenska kronobligationer (mom. 6)

Anne Wibble (fp), Lars Tobisson (m), Rune Rydén (m), Filip Fridolfsson (m), Gunnar Björk (c), Margitta Edgren (fp) och Rolf Kenneryd (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 20 som börjar med "Motionärerna upprepar" och slutar med "yrkande 8" bort ha följande lydelse:

I motion Fi10 (c) yrkas att *valutautlänningar bör få rätt att förvärva svenska kronobligationer*. Det skulle bl.a. verka nedpressande på räntenivån.

Utskottet anser i likhet med motionärerna att det bör öppnas möjligheter för valutautlänningar att köpa svenska kronobligationer. Det skulle, som motionärerna anför, verka nedpressande på räntenivån, vilket skulle få positiva effekter för den svenska kostnads- och investeringsutvecklingen.

En hög inhemsk räntenivå är dock bara en av de olägenheter som den svenska valutaregleringen för med sig. Det finns också en rad andra, som

t.ex. att svenska kapitalplacerare genom regleringen förhindras att sprida sina portföljer och därmed utjämna risker. Den medför vidare obalanser i de svenska företagens finansiella ställning eftersom de tvingas placera tillgångarna i Sverige samtidigt som de förhindras att betala sina skulder i utlandet. Allt sammantaget verkar uppdrivande på kapitalkostnaderna i svenska företag.

Utskottet drar därför slutsatsen att valutaregleringen snarast bör avvecklas i sin helhet och att avvecklingen bör vara definitiv.

Den väg som regeringen slagit in på – en successiv och partiell liberalisering av valutapolitiken – medför en rad svårigheter. Varje förändring ger upphov till ett valutaflöde. Det är därför viktigt att man samtidigt öppnar för kapitalströmmar såväl till som från Sverige.

Vad utskottet anfört om avskaffande av valutaregleringen bör riksdagen med anledning av motion Fi10 (c) yrkande 8 som sin mening ge regeringen och riksbanksfullmäktige till känna.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

> 6. beträffande *valutautlänningars rätt att köpa svenska kronobligationer*
>
> att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Fi10 yrkande 8 som sin mening ger regeringen och fullmäktige i riksbanken till känna vad utskottet anfört om valutaregleringens avskaffande,

9. Försäljning av Procordiakoncernen (mom. 7)

Anne Wibble (fp), Lars Tobisson (m), Rune Rydén (m), Filip Fridolfsson (m), Gunnar Björk (c), Margitta Edgren (fp) och Rolf Kenneryd (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 20 börjar med "I motionen" och på s. 21 slutar med "yrkande 7" bort ha följande lydelse:

I motion Fi10 (c) föreslås att resterande del av Procordia skall säljas ut till allmänheten med start våren 1988.

Som utskottet ser det har staten en självklar roll när det gäller ansvaret för viss grundläggande samhällsservice. Detta ansvar innefattar emellertid inte all den verksamhet som i dag bedrivs inom den statliga sektorn. Erfarenheterna har visat att det finns speciella problem förknippade med statliga företag. Statens roll som ägare till företag kommer lätt i konflikt med statens huvudsakliga roll i övrigt i samhället. Det har i själva verket blivit en sammanblandning mellan statens båda roller, en sammanblandning som är till nackdel för de statliga företagens möjligheter att utvecklas. Den egentliga ägarfunktionen har inte kunnat bli tillgodosedd. Detta är en orsak till att enskilt ägda företag är mer utvecklingskraftiga och livsdugliga. Därmed ger de också större bidrag till inkomster, utrikesaffärer, sysselsättning och trygghet.

Utskottet vill understryka att statligt ägande inte får vara ett självändamål. Det bör för staten vara naturligt att sälja ut företag som strukturerats om och fått nödvändig stabilitet. Staten bör sålunda försälja statliga företag med en verksamhet som är väsensfrämmande för det offentliga. Ett exempel på ett sådant företag är Procordia.

Mot här angiven bakgrund bör regeringen ges i uppdrag att framlägga och genomföra ett program för försäljning av statliga företag. Omfattningen bör uppgå till ca 4 miljarder kronor/år.

Vad utskottet anfört med anledning av motion Fi10 (c) yrkande 7 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande *försäljning av Procordiakoncernen*

att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Fi10 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

10. Miljöavgifter (mom. 8)

Gunnar Björk och Rolf Kenneryd (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 21 som börjar med "Utskottet kan inte" och slutar med "yrkande 4" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att regeringens förslag om neutralisering av arbetsgivaravgiftshöjningen innebär ett olyckligt prejudikat. Regeringen väljer därmed att finansiera en reformering av sjukförsäkringen via statsbudgeten.

Som utskottet ser det finns det motiv för att inte inteckna en så stor del av det totala löneutrymmet med löneskatter. Det är emellertid oacceptabelt att låta hela reformen vara ofinansierad. I stället bör en del av finansieringen kunna läggas på företagen i form av införande av miljöavgifter på svaveldioxid- och kväveoxidutsläpp. Eftersom miljöföroreningarna medverkar till en betydande del av kostnaderna för sjukvården är det rimligt att förorenarna också får bära en del av denna kostnad.

Utskottet vill i likhet med motionärerna betona att miljöavgifternas främsta motiv är miljöpolitiska. Avgifterna kan bli ett effektivt instrument för att stimulera utnyttjandet av miljövänligare produktionsmetoder.

Utskottet tillstyrker motion Fi10 (c) yrkande 4.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *miljöavgifter*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Fi10 yrkande 4 hos regeringen begär förslag om miljöavgifter i enlighet med vad utskottet anfört,

11. Miljöavgifter (mom. 8, motiveringen)

Anne Wibble (fp), Lars Tobisson (m), Rune Rydén (m), Filip Fridolfsson (m) och Margitta Edgren (fp) anser att den del av utskottets yttrande på s. 21 som börjar med "Utskottet kan inte" och slutar med "yrkande 4" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening finns det goda miljöpolitiska skäl för att avgiftsbelägga utsläpp och andra störningar. Miljöavgifter bör dock inte användas som ett finanspolitiskt instrument. Utskottet avstyrker därför motion Fi10 yrkande 4.

12. Åtgärder för att bromsa den nominella lönekostnadsutvecklingen (mom. 9)

Gunnar Björk och Rolf Kenneryd (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 21 börjar med "I ett" och på s. 22 slutar med "yrkande 9" bort ha följande lydelse:

I motion Fi10 (c) redovisas vissa förslag till *åtgärder för att bromsa den nominella lönekostnadsutvecklingen*. Det råder stor enighet om att kostnadsökningstakten måste pressas ned. Motionärerna konstaterar att om man inte lyckas med detta är de alternativ som återstår inte särskilt attraktiva. Det är därför nödvändigt att skapa incitament för att få ned kostnads- och löneökningstakten. Motionärerna anger följande förslag till åtgärder i åtta punkter.

1. Regeringen måste trovärdigt deklarera att för höga löneökningar inte kommer att pareras genom devalveringar.
2. Arbetsgivaravgifterna får inte höjas.
3. Skatten på livsmedel bör sänkas.
4. En skattereform måste genomföras som innebär marginalskattesänkningar och bibehåller grundavdraget.
5. Tillväxten i offentlig konsumtion måste begränsas.
6. En samordning bör ske av olika avtalsperioder.
7. En politik måste föras för regional balans.
8. Arbetslöshetsförsäkringen bör bli obligatorisk.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det nu är nödvändigt att växla ned till en långsammare kostnads- och löneökningstakt. För detta krävs att de åtgärder vidtas som föreslås i motionen. En fast växelkurs måste vara en norm för den ekonomiska politiken. Finans- och penningpolitiken måste syfta till att understödja den fasta växelkursen. Arbetsmarknadens parter får därmed ta ett större ansvar för den försämrade konkurrenskraft som uppstår vid för höga löneökningar. Det är därför, som anförs i motionen, nödvändigt att den samhällsekonomiska ramen för lönekostnadsökningarna inte får intecknas av staten genom höjda arbetsgivaravgifter.

Utskottet anser i likhet med motionärerna att en differentiering av mervärdeskatten och sänkta inkomstskatter skulle skapa förutsättningar för lägre nominella löneökningar. Det är därvid viktigt att de totala marginaleffekterna av både skatte- och inkomstprövade bidrag beaktas.

Det är också angeläget att arbetslöshetsförsäkringen utformas så att löntagarorganisationerna via arbetslöshetskassorna stimuleras att ta hänsyn till de kostnader för arbetslöshet som för höga avtal kan orsaka.

Utskottet ställer sig bakom vad som anförs i motion Fi10 (c) yrkande 9 och anser att vad utskottet nu anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

> 9. beträffande *åtgärder för att bromsa den nominella lönekostnadsutvecklingen*
>
> att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Fi10 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

13. Åtgärder för att bromsa den nominella lönekostnadsutvecklingen (mom. 9, motiveringen)

Anne Wibble (fp), Lars Tobisson (m), Rune Rydén (m), Filip Fridolfsson (m) och Margitta Edgren (fp) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 21 börjar med "Utskottet konstaterar" och på s. 22 slutar med "yrkande 9" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar också motionärernas uppfattning att arbetslöshetsförsäkringen bör reformeras. Arbetsmarknadens parter bör ges incitament att sluta avtal på en låg nominell nivå.

Utskottet anser, liksom motionärerna, att riksdagen i första hand bör besluta om sänkta marginalskatter och om återinfört inflationsskydd för skatteskalan. Det skulle verksamt underlätta den kommande avtalsrörelsen och göra det möjligt att träffa löneavtal som ger en reallöneökning utan kraftiga nominella löneökningar. Utskottet kan emellertid inte ställa sig bakom kravet på differentierad mervärdeskatt.

Utskottet kan således inte tillstyrka allt vad som föreslås i motion Fi10 (c) yrkande 9.

14. Åtgärder för att bromsa den nominella lönekostnadsutvecklingen (mom. 9, motiveringen)

Hans Petersson i Hallstahammar (vpk) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 21 börjar med "Utskottet konstaterar" och på s. 22 slutar med "även fortsättningsvis" bort utgå.

15. Riktlinjer för den ekonomiska politiken (mom. 10)

Anne Wibble (fp), Lars Tobisson (m), Rune Rydén (m), Filip Fridolfsson (m), Gunnar Björk (c), Margitta Edgren (fp) och Rolf Kenneryd (c) anser *dels* att den del av utskottets yttrande som på s. 17 börjar med *"I motion Fi12* (m) anförs att" och slutar med "mycket små" bort ha följande lydelse:

Som allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken vill utskottet framhålla följande.

I motionerna Fi12 (m), Fi11 (fp) och Fi10 (c) betonas att pris- och lönestegringen måste dämpas. Det framhålls att ett av de grundläggande problemen i svensk ekonomi är den snabba löneökningstakten. Lönekostnaderna har under lång tid ökat snabbare i Sverige än i våra viktigaste konkurrentländer.

Enligt motionärerna vilar ansvaret för avtalsförhandlingarna på arbetsmarknadens parter, men förutsättningarna för förhandlingarna påverkas i hög grad av den ekonomiska politiken. Utskottet ansluter sig till detta synsätt och vill särskilt betona skattepolitikens betydelse för lönebildningen.

Utskottet anser i likhet med motionärerna att den ekonomiska politiken bör ges följande inriktning för att löneökningstakten skall kunna dämpas:

- En fast växelkurs måste vara en norm för den ekonomiska politiken. Finans- och penningpolitiken skall syfta till att understödja den fasta

växelkursen. Regeringen måste deklarera att effekterna av alltför höga löneökningar inte kommer att pareras genom devalveringar. Arbetsmarknadens parter bör ges incitament att sluta avtal på sådan lönenivå som är förenlig med bevarad konkurrenskraft. Därför bör arbetslöshetsförsäkringen reformeras så att den i större utsträckning än i dag finansieras direkt av arbetsmarknadens parter och så att den dessutom finansierar t.ex. kostnader för sysselsättning av arbetslös ungdom.

- Det är även i övrigt angeläget att etablera fasta spelregler i den ekonomiska politiken. Därför bör valutaregleringen slopas helt. En sådan åtgärd skulle på allvar markera viljan att upprätthålla en fast växelkurs och därmed också en låg inflationstakt.
- Ökningstakten i de offentliga utgifterna måste begränsas så att utrymme ges för reallöneökningar. Skattetrycket får inte öka. I stället förordar utskottet en sänkning av de skatter som direkt och indirekt belastar sparande och arbete, vilket skulle öka det samhällsekonomiska utrymmet för reallöneökningar. En viktig åtgärd är att marginalskatterna sänks och marginaleffekterna minskas.

Utskottet ansluter sig också till motionärernas uppfattning om regeringens roll i lönebildningen. Regeringen bör med den ekonomiska politiken skapa så gynnsamma förutsättningar som möjligt för avtalsförhandlingarna. Någon direkt inblandning i förhandlingarna bör inte komma i fråga. Det gäller allt ifrån den s.k. Rosenbadsmodellen, som uppenbarligen har misslyckats, till den mer avancerade modell som föreslås i den s.k. SAMAK-rapporten.

I motionerna Fi12 (m), Fi11 (fp) och Fi10 (c) understryks behovet av en ekonomisk politik som leder till ett ökat hushållssparande. Enligt motionärerna bör det finansiella sparandet i huvudsak ske i hushållssektorn och inte som för närvarande i den offentliga sektorn. Ett starkt hushållssparande ger för det första ekonomisk trygghet. För det andra ger ett sparande i egen bostad, studier, aktier, vinstandelssystem och i ett eget företag en bredare makt- och ägandespridning.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att stimulanser krävs för att öka hushållssparandet. Skattepolitiken är ett verksamt medel för att uppnå detta.

De förnyade balansproblem som allt fler rapporter entydigt varnar för visar att de grundläggande problemen i svensk ekonomi inte är lösta. Därmed står också Sverige sämre rustat inför den försämring av världsekonomin som av allt att döma är förestående. Uppgiften för den ekonomiska politiken är att slå in på en väg som leder till en stabil och långsiktigt hållbar samhällsekonomisk jämvikt med god tillväxt, full sysselsättning, prisstabilitet och överskott i bytesbalansen. För detta krävs lägre pris- och kostnadsstegringar, stram finanspolitik, begränsad offentlig konsumtionstillväxt och en mer flexibel ekonomi.

Vad utskottet ovan anfört med anledning av motionerna Fi10 (c) yrkandena 1 och 11, Fi11 (fp) yrkande 1 och Fi12 (m) yrkande 1 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Innebörden härav är att utskottet avstyrker propositionens förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken.

dels att den del av utskottets yttrande på s. 22 som börjar med "Det anförda" och slutar med "i propositionen" bort utgå,

dels att utskottets hemställan under 10 bort ha följande lydelse:

10. beträffande *riktlinjer för den ekonomiska politiken*

att riksdagen med avslag på regeringens förslag i proposition 1987/88:60 moment 2 och med anledning av motionerna 1987/88:Fi10 yrkandena 1 och 11, 1987/88:Fi11 yrkande 1 och 1987/88:Fi12 yrkande 1 godkänner vad utskottet anfört beträffande riktlinjer för den ekonomiska politiken och som sin mening ger regeringen detta till känna,

16. Begränsningar på byggmarknaden (mom. 11)

Anne Wibble (fp), Lars Tobisson (m), Rune Rydén (m), Filip Fridolfsson (m) och Margitta Edgren (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 22 börjar med "Bostadsutskottet anför" och på s. 23 slutar med "motion Fi8" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill med anledning härav anföra följande. Systemet att med olika former av byråkratiska regleringar styra byggmarknaden, som regeringen för närvarande tillämpar, har visat sig fungera mycket dåligt. Angelägna projekt kan inte inrymmas i de kvoter regeringen satt upp. I stället skjuts viktiga projekt på framtiden. I Stockholm är byggkvoten intecknad för 1988–1990. Det innebär att i vissa bostadsområden kommer kommersiell och samhällelig service inte att kunna erbjudas medborgarna under lång tid. Det innebär också problem för de företag som trots god lönsamhet och utvecklingskraft inte kan bygga ut sin kapacitet. Att olika regleringar medför oacceptabla konsekvenser framgår också med all tydlighet av motion Fi8 (s).

Utskottet anser således att ett system med rambegränsningar bidrar till att skapa ytterligare störningar på bostadsmarknaden. Beträffande storleken av räntebidragen vid ombyggnad, som tas upp i motion Fi11 (fp), anser utskottet att denna fråga skyndsamt bör utredas och att förslag därefter bör föreläggas riksdagen.

Vad utskottet nu anfört om rambegränsningar och om räntebidrag vid ombyggnad av bostäder bör riksdagen med anledning av motionerna Fi11 (fp) yrkandena 3 och 4 samt Fi12 (m) yrkande 5 som sin mening ge regeringen till känna.

Det anförda innebär att utskottet inte kan godta de kompletteringar i regelsystemet som förordas i motion Fi8 (s). Motionen avstyrks därför av utskottet.

dels att utskottets hemställan under 11 bort ha följande lydelse:

11. beträffande *begränsningar på byggmarknaden*

att riksdagen med anledning av motionerna 1987/88:Fi11 yrkandena 3 och 4 samt 1987/88:Fi12 yrkande 5 och med avslag på motion 1987/88:Fi8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Anne Wibble (fp), Lars Tobisson (m), Rune Rydén (m), Filip Fridolfsson (m) och Margitta Edgren (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 23 som börjar med "Som utskottet anfört" och slutar med "yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Investeringsfonderna tillkom ursprungligen som ett konjunkturpolitiskt medel. Flera års erfarenheter visar emellertid att den typen av konjunkturell styrning inte är effektiv. Utskottet anser inte att det finns skäl att begränsa utnyttjandet av investeringsfonderna. Frågan om investeringsfondernas framtid prövas för närvarande i den pågående översynen av företagsbeskattningen. I avvaktan härpå bör enligt utskottets mening de allmänna investeringsfonderna och investeringsreserverna vara generellt frisläppta.

Utskottet tillstyrker med det anförda motionerna Fi12 (m) yrkande 6 och Sk8 (fp) yrkande 2.

dels att utskottets hemställan under 12 bort ha följande lydelse:

12. beträffande *investeringsfonderna*

att riksdagen med bifall till motionerna 1987/88:Fi12 yrkande 6 och 1987/88:Sk8 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om ett generellt frisläpp av de allmänna investeringsfonderna och investeringsreserverna,

18. Höjning av ATP-avgift för år 1988 (mom. 13)

Lars Tobisson, Rune Rydén och Filip Fridolfsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 24 som börjar med "Som utskottet" och slutar med "yrkande 12" bort ha följande lydelse:

I propositionen föreslås nu en *höjning av ATP-avgiften* med 0,4 procentenheter. Som motiv anförs att pensionssystemet härigenom får en välbehövlig förstärkning.

I motion Fi12 (m) påpekas att även om pensionsutbetalningarnas storlek i ATP-systemet överstiger de inbetalningar som görs, ökar fortfarande AP-fondernas reala värde till följd av de ränteinkomster som fondkapitalet genererar. En höjning av avgiftsuttaget till ATP i enlighet med propositionen torde ytterligare öka fondernas reala storlek under nästkommande år och enligt motionärernas uppfattning saknas det anledning härtill. Med hänvisning till att RFV senare i år kommer att lägga fram underlag för förslag till avgiftsuttag till ATP för de närmast följande sju åren anser motionärerna att höjningen av avgiftsuttaget med 0,4 procentenheter bör anstå till dess underlaget från RFV föreligger.

Utskottet anser i likhet med motionärerna att en höjning av ATP-avgiften bör anstå tills det långsiktiga avgiftsuttaget kan bedömas. Denna fråga bör enligt utskottet ses mot bakgrund av utvecklingen av det totala offentliga sparandet. Utskottet avstyrker således propositionens förslag och tillstyrker motion Fi12 (m) yrkande 12.

dels att utskottets hemställan under 13 bort ha följande lydelse:

13. beträffande *höjning av ATP-avgift för år 1988*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Fi12 yrkande 12 antar det i proposition 1987/88:60 bilaga 1 moment 1 framlagda förslaget till lag om procentsats för uttag av avgift för åren 1988 och 1989 till försäkringen för tilläggspension med den ändringen att avgiftsuttaget skall vara 10,20 % för åren 1988 och 1989,

19. Sänkning av den allmänna löneavgiften (mom. 14)

Under förutsättning av bifall till reservation 18

Lars Tobisson, Rune Rydén och Filip Fridolfsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 25 som börjar med "I samma" och slutar med "av riksdagen" bort ha följande lydelse:

I motion Fi12 (m) yrkas att *den allmänna löneavgiften sänks* med endast 1,26 procentenheter eftersom man inte anser att ATP-avgiften bör höjas.

Utskottet delar uppfattningen att ATP-avgiften inte bör höjas för år 1988. För att neutralisera de tidigare höjningarna av olika arbetsgivaravgifter bör därför den allmänna löneavgiften sänkas med 1,26 procentenheter. På sikt bör avgiften avskaffas.

I motion Fi9 (vpk) anförs vissa principiella betänkligheter mot att sänka löneavgiften.

Utskottet anser att en sänkning av löneavgiften liksom en sänkning av marginalskatterna är nödvändiga att genomföra för att underlätta möjligheterna att träffa löneavtal på en rimlig nominell nivå. Utskottet avstyrker därför motion Fi9 (vpk).

dels att utskottets hemställan under 14 bort ha följande lydelse:

14. beträffande *sänkning av den allmänna löneavgiften*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Fi12 yrkande 13 och med avslag på motionerna 1987/88:Fi9 yrkande 1 och 1987/88:Fi10 yrkandena 5 och 6 antar det i proposition 1987/88:60 bilaga 2, punkt 2 framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1982:423) om allmän löneavgift med den ändringen att allmän avgift utgår med 0,74 % av avgiftsunderlaget,

20. Sänkning av den allmänna löneavgiften (mom. 14)

Gunnar Björk och Rolf Kenneryd (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 25 som börjar med "Utskottet vill med anledning härav anföra att" och som slutar med "av riksdagen" bort utgå,

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 25 börjar med "Utskottet vill med anledning härav anföra följande" och på s. 26 slutar med "motion Fi10 (c)" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen som framförs i motion Fi10 (c) att koncentrationsområdena uppvisar klara överhettningstendenser med löneglidning och accelererande inflyttning som följd, medan andra delar av landet upplever betydande problem med arbetslöshet. Ett sätt att motverka dessa tendenser vore att bibehålla löneavgiften på 2 % i koncentrationsområdena och helt avskaffa den i övriga landet. Utskottet tillstyrker således motion Fi10 (c) yrkandena 5 och 6.

Det anförda innebär att utskottet avstyrker propositionens förslag i denna del liksom motion Fi9 (vpk) yrkande 1.

dels att utskottets hemställan under 14 bort ha följande lydelse:

14. beträffande *sänkning av den allmänna löneavgiften*

att riksdagen med avslag på det i proposition 1987/88:60 bilaga 2 punkt 2 framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1982:423) om allmän löneavgift och motionerna 1987/88:Fi9 yrkande 1 och 1987/88:Fi12 yrkande 13 samt med anledning av motion 1987/88:Fi10 yrkandena 5 och 6 hos regeringen begär förslag om en regional överhettningsavgift i enlighet med vad utskottet anfört,

21. Sänkning av den allmänna löneavgiften (mom. 14, motiveringen)

Anne Wibble och Margitta Edgren (båda fp) anser att den del av utskottets yttrande på s. 25 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "av riksdagen" bort ha följande lydelse:

Utskottet avstyrker därför motion Fi9 (vpk) yrkande 1.

Utskottet delar uppfattningen som framförs i motion Fi11 (fp) att regeringens politik har varit märkligt ryckig i denna fråga. I januari beslutades om höjning. I april sades att höjningen skulle tas tillbaka förutsatt att rimliga avtal slöts. I november tas höjningen tillbaka trots att inga sådana avtal slutits som var villkoret ett halvår tidigare. Utskottet anser att det är utomordentligt otillfredsställande att regeringen på detta sätt byter åsikt och därigenom förändrar förutsättningar för avtalsrörelsen.

Utskottet anser dessutom i likhet med vad som anförs i motion Fi11 (fp) att en annan viktig förutsättning för att öka utrymmet och åstadkomma gynnsamma förutsättningar för avtalsförhandlingarna är att sänka marginalskatterna.

22. Utgiftsram för löneökningar i den statliga sektorn (mom. 16)

Anne Wibble (fp), Lars Tobisson (m), Rune Rydén (m), Filip Fridolfsson (m) och Margitta Edgren (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 26 börjar med "Detta tolkas" och på s. 27 slutar med "avstyrks därför" bort ha följande lydelse:

I motionerna Fi10 (c), Fi11 (fp) och Fi12 (m) uttalas stöd för principen att

det totalt tillgängliga utrymmet för offentliga lönehöjningar skall anges inför den kommande avtalsrörelsen. Däremot riktar motionärerna kritik mot hur regeringen hittills har utnyttjat systemet med s.k. cash limits. Bl.a. framhåller motionärerna att regeringen genom sitt agerande angett lönekostnadsökningar för den statliga sektorn till 4 % samtidigt som följsamhetsbestämmelser från tidigare avtal kan motivera en ytterligare ökning. Därmed kan, menar motionärerna, de angivna 4 procenten tolkas som ett golv i stället för en kassabegränsning i de nu pågående förhandlingarna.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att regeringen hittills har utnyttjat systemet med cash limits på ett mindre lämpligt sätt. När förslaget om cash limits först fördes fram i årets kompletteringsproposition nämndes ingen siffra för löneökningarna men den nivå som refererades från långtidsutredningen var 3 %. Detta var också den nivå som angavs som "riktmärke" i propositionen om den ekonomiska politiken på medellång sikt (prop. 1987/88:36). Det har nu framgått att regeringens ram för lönekostnadsökningen i den statliga sektorn är 4 %. Därutöver har sagts att följsamhetsbestämmelserna i 1986–1987 års avtal eventuellt kan medföra en ytterligare ökning på 1–2 %.

Utskottet betraktar denna ombytlighet i regeringens politik som olycklig. Regeringen har flera gånger tidigare på liknande sätt inför och under avtalsförhandlingarna ändrat sina besked till arbetsmarknadens parter. Det är utskottets bestämda uppfattning att regeringen i förväg måste precisera förutsättningarna för avtalsrörelsen och därefter undvika att ge nya signaler om ändrade förutsättningar. Parterna skall sedan sköta förhandlingarna.

Utskottet ser utnyttjandet av cash limits som ett vällovligt försök att åstadkomma lägre nominella löneökningar. Utskottet vill emellertid understryka att cash limits måste följas upp med reformer i den offentliga sektorns organisation. Annars riskerar verksamheter att skäras ned kraftigt i händelse av att avtalsramen överskrids. Det krävs bl.a. användande av entreprenader, slopande av offentliga monopol, omorganisationer och mindre statlig styrning av kommunernas verksamhet för att sådana begränsningar av anslagen inte skall leda till kvalitetsförsämringar. Det är således inte tillräckligt att vidta produktivitetshöjande åtgärder först efter det att lönekostnadsökningarna blivit alltför stora.

Vad utskottet här anfört om statens agerande inför och under avtalsförhandlingarna bör ges regeringen till känna.

I motion Fi9 (vpk) avvisas helt möjligheterna att utnyttja cash limits i den offentliga sektorn. Med hänvisning till vad utskottet anfört avstyrks motion Fi9 (vpk) yrkande 2.

dels att utskottets hemställan under 16 bort ha följande lydelse:

> 16. beträffande *utgiftsram för löneökningar i den statliga sektorn* att riksdagen med anledning av motionerna 1987/88:Fi10 yrkande 10 och 1987/88:Fi11 yrkande 5 samt med avslag på motion 1987/88:Fi9 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Gunnar Björk och Rolf Kenneryd (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 26 börjar med "Detta tolkas" och på s. 27 slutar med "avstyrks därför" bort ha följande lydelse:

I motionerna Fi10 (c), Fi11 (fp) och Fi12 (m) uttalas stöd för principen att ett totalt utrymme för de offentliga lönekostnaderna skall fastställas inför den kommande avtalsrörelsen. Däremot riktar motionärerna stark kritik mot hur regeringen hittills har utnyttjat systemet med s.k. cash limits. Bl.a. framhåller motionärerna att regeringen genom sitt agerande angett lönekostnadsökningen för den statliga sektorn till 4 % samtidigt som följsamhetsbestämmelser från tidigare avtal kan motivera en ytterligare ökning. Därmed kan, menar motionärerna, det angivna taket på 4 % uppfattas som ett golv för en kassabegränsning i de nu pågående förhandlingarna.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att regeringen hittills har utnyttjat systemet med s.k. cash limits på ett felaktigt sätt.

För att åstadkomma en nedväxling inom den offentliga sektorn kan, enligt utskottets mening, kassabegränsningar vara ett medel. De av regeringen föreslagna åtgärderna har emellertid små utsikter att lyckas därför att regeringen har valt att enbart ange ramen för löneökningar, ett s.k. lönetak. Därmed får förslaget innebörd av statlig inkomstpolitik för statligt anställda under etiketten kassabegränsning. Genom denna särbehandling av statligt anställda ökar spänningarna mellan olika löntagargrupper. Vidare innehåller den av regeringen angivna löneramen på 4 % inte den förhandlingsbara kompensationen för löneglidningen i den privata sektorn under 1987. Dessutom skall statlig löneglidning för attraktiva grupper läggas ovanpå. Därmed blir det av regeringen angivna "taket" på 4 % ett golv.

Enligt utskottets mening måste en fungerande kassabegränsning utgå från följande förutsättningar:

- För det första måste kassabegränsningarna följas av en decentralisering av förhandlingarna till myndighetsnivå där eventuella besparingar i verksamheten kan vägas mot ökade löner. Regeringen har endast gett en ram för centrala förhandlingar. Att väga lönekostnader emot andra utgifter är ogörligt att genomföra på central nivå.
- För det andra måste förhandlingarna utgå från strikta regler för verksamhetens miniminivå. Annars blir innebörden att parterna genom avtal kan förändra även den politiskt beslutade omfattningen och inriktningen av den statliga verksamheten.
- För det tredje måste systemet kunna garantera statens personalrekrytering genom att skillnader i löneökningar inom totalramen tillåts.

Vad utskottet här anfört om ett kassabegränsningssystem för den statliga sektorn bör ges regeringen till känna.

I motion Fi9 (vpk) avvisas helt möjligheterna att utnyttja cash limits i den offentliga sektorn. Med hänvisning till vad utskottet anfört avstyrks motion Fi9 (vpk) yrkande 2.

dels att utskottets hemställan under 16 bort ha följande lydelse:

16. beträffande *utgiftsram för löneökningar i den statliga sektorn*

att riksdagen med anledning av motionerna 1987/88:Fi10 yrkande 10 och 1987/88:Fi11 yrkande 5 samt med avslag på motion 1987/88:Fi9 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

24. Utgiftsram för löneökningar i den statliga sektorn (mom. 16)

Hans Petersson i Hallstahammar (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 26 börjar med "Detta tolkas" och på s. 27 slutar med "avstyrks därför" bort ha följande lydelse:

I motion Fi9 (vpk) avvisas förslaget om en sänkning av löneavgiften. Kritiken mot detta förslag förstärks, om man ser det i ljuset av vad som i propositionen sägs om löner i den statliga sektorn. Som motionärerna ser det hotar föredraganden med särskilda åtgärder om de anställda inte håller sig inom "ramen".

Utskottet har full förståelse för den kritik som i motion Fi9 (vpk) riktas mot införandet av ett cash limit-system för löneanslagen i den statliga sektorn. I anslutning till här nämnda motioner vill utskottet anföra följande.

I årets kompletteringsproposition aviserade regeringen att ett cash limit-system skulle införas för de statliga löneanslagen till den nu pågående avtalsrörelsen. Så har också skett. Ramen för en höjning av löneanslagen har sagts vara 4 %. I motionerna Fi10 (c), Fi11 (fp) och Fi12 (m) uttalas stöd för detta system. I dessa motioner riktas emellertid kritik mot regeringens agerande i den pågående avtalsrörelsen med den innebörden att cash limit-systemet inte utnyttjas tillräckligt effektivt.

Enligt utskottets mening innebär ett cash limit-system att regeringen genom diktat fastställer det "rimliga" löneutrymmet. Överskridanden skall, klaras genom "rationaliseringar", dvs. i förekommande fall också nedskärningar eller begränsning av verksamhet. Innebörden av detta blir att regeringen skjuter över ansvaret för beslut om nedskärningar på de anställda och deras fackföreningar samtidigt som den fria förhandlingsrätten sätts ur spel och likalönsprincipen trängs undan. Som utskottet ser det sätter regeringen genom denna åtgärd en ytterligare press på de anställda inom den gemensamma sektorn, utöver den press som redan bristande resurser ger.

Införandet av ett cash limit-system kommer att leda till en decentralisering av avtalsrörelsen praktiskt taget ända ned till enhetsnivå på myndigheterna. Det är enligt utskottets mening ett oerhört ingrepp för att minska fackföreningsrörelsens inflytande. Att detta förlamar de anställdas möjligheter att bedriva meningsfulla förhandlingar är en självklarhet.

Utskottet tillstyrker mot här angiven bakgrund bifall till motion Fi9 (vpk) yrkande 2 och avstyrker motionerna Fi10 (c) yrkande 10 och Fi11 (fp) yrkande 5.

dels att utskottets hemställan under 16 bort ha följande lydelse:

16. beträffande *utgiftsram för löneökningar i den statliga sektorn* att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Fi9 yrkande 2 och med avslag på motionerna 1987/88:Fi10 yrkande 10 och 1987/88:Fi11 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

25. Breddning av omsättningsskatten på värdepapper (mom. 17)

Anne Wibble (fp), Lars Tobisson (m), Rune Rydén (m), Filip Fridolfsson (m) och Margitta Edgren (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 27 börjar med "Utskottet vill framhålla" och på s. 28 slutar med "av utskottet" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening bör den tilltänkta breddningen av omsättningsskatten inte genomföras. En sådan skatt skulle störa penningmarknadens funktionssätt och kunna resultera i att likviditeten i marknaden minskar och att räntenivån drivs upp ytterligare.

Vad utskottet här anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 17 bort ha följande lydelse:

17. beträffande *breddning av omsättningsskatten på värdepapper* att riksdagen med bifall till motionerna 1987/88:Fi11 yrkande 6 och 1987/88:Fi12 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om den aviserade breddningen av omsättningsskatten på värdepapper.

Särskilda yttranden

1. Riktlinjer för den ekonomiska politiken (mom. 10)

Hans Petersson i Hallstahammar (vpk) anför:

Enligt min mening har propositionen en helt teknokratisk ansats. Den nämner inte vilka sociala värderingar man utgår från eller vilka sociala mål man vill främja. Som jag ser det präglar denna yttre ideologilöshet alltmer de dokument som utgår från regeringen. Detta är i verkligheten uttryck för att socialdemokratins ledning tar för självklar den ideologi som är förankrad hos näringslivets toppskikt.

I likhet med vad som sägs i motion Fi9 (vpk) vill jag hävda att man måste se propositionsförslagen i ljuset av utvecklingen sedan 1982. Den nya regeringens kungstanke var då att devalvering och exportoffensiv skulle vara drivmotor för att lösa balansproblemen i ekonomin. Man kan diskutera devalveringens effektivitet och risker. Obestridligt är, att den hjälpte näringslivet att bättre utnyttja de gynnsamma faktorerna i utvecklingen vid denna tid: utdragen högkonjunktur, stigande dollar med kulmen i februari 1985 och låga drivmedelspriser.

Allt detta har dock ett pris: en stor omfördelning till förmån för kapitalet och på bekostnad av de breda folklagrens ekonomi, den offentliga infrastrukturen, sociala verksamheter och kultur. Dessa förlorade fält har aldrig kunnat återtas. Vad mera är – ett nytt djupgående obalansproblem har uppstått: obalans mellan arbetets och kapitalets andel av resurserna, överackumulation av mervärde. Det är i ljuset härav man måste se och värdera propositionens förslag.

Från den här angivna utgångspunkten kan jag inte ställa mig bakom den allmänna inriktning av den ekonomiska politiken som förslagen i propositionen bygger på. Det hindrar emellertid inte att vissa förslag i propositionen kan ses som riktiga. Det gäller de föreslagna åtgärderna på byggmarknaden, utvidgningen av omsättningsskatten på värdepapper och utnyttjandet av investeringsfonder. Däremot går en sänkning av löneavgiften och angivandet av en löneram för den statliga sektorn stick i stäv mot lönearbetarnas intressen. Jag känner bestörtning över att regeringen inte inser att obalansen i ekonomin kräver resurser också till den statliga sektorns långsiktigt betydelsefulla verksamheter. En eventuell efterfrågedämpning måste bäras av välbeställda hushåll och företag.

2. Begränsningar på byggmarknaden (mom. 11)

Gunnar Björk och Rolf Kenneryd (båda c) anför:

Vi delar utskottets uppfattning att olika åtgärder behöver vidtas i avsikt att minska de klara tendenser till överhettning som finns på koncentrationsorterna, tendenser som bl.a. innebär accelererande inflyttning till dessa orter medan andra delar av landet uppvisar betydande problem med arbetslöshet.

I centerpartiets partimotion Fi10 har föreslagits att en regional överhettningsavgift på 2 procentenheter införs i koncentrationsområdena. Ett genomförande av detta förslag medför att den nu tillämpade ordningen med rambegränsningar m.m. i storstadsområdena kan avskaffas. Vi förutsätter att så kommer att ske inom en snar framtid.

3. Sänkning av allmänna löneavgiften (mom. 14)

Hans Petersson i Hallstahammar (vpk) anför:

Av principiella skäl är jag kritisk till att sänka allmänna löneavgiften, men eftersom avgiften missgynnar företag med hög sysselsättningsgrad anser jag att företagen bör beskattas på annat och mer rättvist sätt t.ex. genom höjd vinstskatt.

Skatteutskottets yttrande 1987/88:2 y

om vissa ekonomisk-politiska åtgärder (prop. 1987/88:60)

Till finansutskottet

Finansutskottet har berett skatteutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1987/88:60 om vissa ekonomisk-politiska åtgärder, m.m. samt de med anledning av propositionen väckta motionerna 1987/88:Fi10, Fi11 och Fi12 i vad motionerna avser skatteutskottets beredningsområde.

I propositionen föreslås ett program för att dämpa den starka inhemska efterfrågeökningen och samtidigt hålla tillbaka kostnadsutvecklingen.

Bland åtgärderna märks en sänkning av den allmänna löneavgiften, dels för att kompensera en tidigare beslutad höjning av arbetsgivaravgifterna, dels för att skapa ett utrymme för en höjning av ATP-avgiften. Ett annat förslag gäller olika sparstimulerande åtgärder inom ramen för allemansparandet. Dessa förslag förutsätter – förutom ändring i lagen (1983:890) om allemanssparande – ändringar i lagen (1983:891) om skattelättnader för allemanssparande och lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt. Även ett förslag om ungdomssparande med särskild inriktning på bostadsanskaffning skall utarbetas inom regeringskansliet. En proposition om skatt också på räntebärande papper på penning- och obligationsmarknaden och på optioner och terminskontrakt aviseras till våren 1988.

I de tre partimotionerna från de borgerliga partierna hemställs om ändringar i förslagen på vissa punkter eller tillkännagivanden till regeringen rörande det fortsatta arbetet på det ekonomisk-politiska området. Av intresse för skatteutskottets del är främst yrkandena 2,5 och 6 i centerns partimotion Fi10, yrkandena 4,7,11,12 och 13 i moderata samlingspartiets partimotion Fi12 och yrkande 5 i folkpartiets partimotion Fi11. Vidare har i motionerna lagts fram förslag rörande skatteskalan m.m. Sådana yrkanden finns i m-motionen yrkandena 8 och 9, i fp-motionen yrkande 6 och i c-motionen yrkande 11. I den sistnämnda motionen har även tagits upp frågan om en differentierad mervärdeskatt (yrkande 3). Vid behandlingen av förevarande ärende har utskottet även beaktat vänsterpartiet kommunisternas partimotion Fi9, yrkande 1.

Skatteutskottet har utifrån de synpunkter utskottet har att beakta inte funnit anledning till någon erinran mot vad som föreslagits eller anförts i propositionen. Utskottet vill framhålla att den förslagna höjningen av ATP-avgiften medför en förstärkning i pensionssystemet. Härigenom värnas om tryggheten för ATP-pensionärerna. Genom den samtidiga sänkningen av den allmänna löneavgiften sker inte på grund av höjningen av ATP-avgiften

någon förändring av skatte-och avgiftstrycket. De sparstimulerande åtgärder som föreslås i propositionen bör enligt utskottets mening kunna ytterligare förbättra förutsättningarna för hushållens sparande, som under senare år visat en svag utveckling.

I fråga om yrkandena i de borgerliga partiernas motioner rörande skatteskalan m.m. vill utskottet hänvisa till de betänkanden om vissa inkomstskattefrågor och om vissa mevärdeskattefrågor som behandlades i riksdagen våren 1987 (SkU 1986/87:33 och 34). Hur skatteskalorna skall utformas på sikt är enligt utskottet en viktig fråga. Denna och flertalet av de övriga frågor rörande beskattningen som tas upp i motionerna kommer att belysas i det utredningsarbete rörande inkomstskatterna, företagsbeskattningen och mervärdeskatten som för närvarande pågår inom olika utredningar.

Utskottet finner anledning att varna för en skattepolitik av det slag som presenteras i m-motionen. I denna framläggs konkreta förslag till omedelbara sänkningar av inkomstskatten på 8 miljarder kronor fr.o.m. den 1 januari 1988, medan frågan om finansiering hålls öppen med hänvisning till opreciserade budgetnedskärningar som skall komma i ett senare skede.

Tidigare erfarenheter både i Sverige och i andra länder visar att en sådan politik lätt kan leda till ökade budgetunderskott och förvärrade statsfinansiella problem.

Därtill kommer att skatteförslagen i motionen har oacceptabla fördelningspolitiska effekter. En person med 700 000 kronors beskattningsbar inkomst skulle enligt förslaget få en skattesänkning på över 30 000 kr., medan en person med 70 000 kronors beskattningsbar inkomst inte skulle få någon inkomstskattesänkning över huvud taget.

Det finns inte heller i motionen angivet några riktlinjer som utesluter att de i motionen aviserade inskränkningarna av statliga utgifter kan komma att bli minst lika kännbara för de grupper av låginkomsttagare som inte alls får del av inkomstskattesänkningen som för de grupper av höginkomsttagare som föreslås få mycket stora skattelättnader.

Sammanfattningsvis tillstyrker skatteutskottet propositionen och förordar att finansutskottet hemställer att riksdagen avslår de här nämnda motionsyrkandena.

Stockholm den 3 december 1987

På skatteutskottets vägnar

Jan Bergqvist

Närvarande: Jan Bergqvist (s), Knut Wachtmeister (m), Kjell Johansson (fp)*, Stig Josefson (c), Torsten Karlsson (s), Bo Lundgren (m), Lars Hedfors (s), Britta Bjelle (fp), Bruno Poromaa (s), Karl-Anders Petersson (c), Sverre Palm (s), Margit Gennser (m), Gunnar Nilsson (s), Paul Lestander (vpk) och Sylvia Lindgren (s).

*Ej närvarande vid justeringen

Avvikande meningar

1. Knut Wachtmeister (m), Bo Lundgren (m) och Margit Gennser (m) anser att den del av utskottets yttrande som börjar med "Skatteutskottet har" och slutar med "nämnda motionsyrkandena" bort ha följande lydelse:

Enligt skatteutskottets mening är de konkreta åtgärder som regeringen nu föreslår inte tillräckligt långtgående. De har också delvis en felaktig inriktning.

I fråga om förslaget rörande en sänkning av den allmänna löneavgiften är det enligt utskottets mening tillfredsställande att den tidigare höjningen av arbetsgivaravgifterna neutraliseras. En höjning av ATP-avgiftsuttaget bör emellertid, som föreslås i moderaternas partimotion, anstå tills det föreligger ett underlag för ett sådant beslut från riksförsäkringsverket. Utskottet vill även framhålla att frågan om den framtida värdesäkringen och finansieringen av de allmänna pensionerna är föremål för översyn i pensionsberedningen.

Den utbyggnad av allemanssparandet som förordas i propositionen kan ifrågasättas. Erfarenheterna tyder på att denna typ av sparande inte leder till något nämnvärt nysparande utan mest till omplaceringar av tidigare sparmedel. Utskottet anser att hushållens sparande i stället bör stimuleras med åtgärder av mer generell natur. Det i propositionen framlagda förslaget bör emellertid kunna accepteras i avvaktan på en sådan omläggning av de sparstimulerande åtgärderna. När det gäller det i propositionen aviserade förslaget till ett bostadssparande för ungdomar bör detta i likhet med vad som anförs i moderaternas motion inte kopplas till allemanssparandet. En sådan sparstimulans bör enligt utskottets mening i stället bygga på redan existerande spara/låna-system i fråga om bostadsanskaffning.

Beträffande det i propositionen aviserade förslaget om en breddning av omsättningsskatten på värdepapper vill utskottet redan i detta sammanhang nämna att ett sådant förslag inte bör genomföras. I motionen från moderata samlingspartiet har anförts övertygande skäl härför. Som framhålls i motionen bör omsättningsskatten på värdepapper i stället avvecklas.

I moderaternas partimotion föreslås att riksdagen redan i detta sammanhang beslutar om en sänkning av den statliga inkomstskatten fr.o.m. år 1988. Utskottet ansluter sig till att skatteskalan utformas så som föreslagits i motionen. Frågan om finansieringen av en sådan omläggning måste få anstå till dess regeringen lagt fram budgetpropositionen i januari nästa år. Utskottet ansluter sig även till yrkandet att riksdagen skall begära förslag hos regeringen om ett återinfört inflationsskydd av den statliga inkomstskatteskalan i enlighet med vad som anförts i motionen. Samtidigt bör riksdagen hos regeringen begära ett förslag om lindrad beskattning av vinstandelar på sätt som angivits i motionen.

Sammanfattningsvis tillstyrker utskottet bifall till yrkandena i motion Fi12 av Carl Bildt m.fl.(m). Detta innebär att de i propositionen upptagna förslagen bör avslås eller ändras i de delar de inte kan godtas enligt motionen.

2. Kjell Johansson (fp) och Britta Bjelle (fp) anser att den del av utskottets yttrande som börjar med "Skatteutskottet har" och slutar med "nämnda motionsyrkandena" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser det vara tillfredsställande att den tidigare höjningen av

arbetsgivaravgifterna nu tas tillbaka genom en sänkning av den allmänna löneavgiften. Höjningen av ATP-avgiften kompenseras även den genom sänkningen av den allmänna löneavgiften. Utskottet har inte någon erinran mot propositionen i dessa delar.

Beträffande sparstimulerande åtgärder förslås i folkpartiets partimotion Fi 11 vissa förändringar som enligt utskottets mening skulle skapa ett betydligt större intresse för en angelägen ökning av det personliga sparandet. Utskottet ansluter sig till dessa förändringsförslag. I fråga om ungdomars sparande för bl.a. bostadsändamål vill utskottet i likhet med vad som anförs i motionen betona vikten av att ett sådant sparande skall behandlas skattemässigt lika oavsett hos vilken organisation eller i vilken form sparandet sker.

Utskottet vill redan i detta sammanhang uttala att en sådan utvidgning av omsättningsskatten på värdepapper som bereds i regeringskansliet inte bör genomföras. Enligt utskottets uppfattning kommer erfarenheterna av nedgången på aktiebörsen att ha en betydligt mer återhållande verkan än införandet av en störande skatt. Dessutom skulle skatten ytterligare höja skattetrycket.

Under de senaste månaderna har skett en skärpning av skattetrycket, bl.a. genom att inkomsterna stigit mer än väntat. Det otillräckliga inflationsskyddet under 1987 och inför 1988 innebär en real skattehöjning som enligt utskottets mening bör återställas. Utskottet förordar den ändring i 10 § lagen om statlig inkomsskatt som föreslås i folkpartimotionen.

Sammanfattningsvis tillstyrker utskottet bifall till yrkandena i motion Fi11 av Bengt Westerberg m.fl. (fp). Propositionen bör kunna godtas i de delar den inte innehåller någon avvikelse i förhållande till den nämnda motionen.

3.Stig Josefson (c) och Karl-Anders Petersson (c) anser att den del av utskottets yttrande som börjar med "Skatteutskottet har" och slutar med "nämnda motionsyrkandena" bort ha följande lydelse:

Enligt skatteutskottets mening är de åtgärder som föreslås i propositionen svaga och ägnade att i viss del motverka sitt syfte.

Vad gäller sänkningen av den allmänna löneavgiften förordas i centerns partimotion ett system som innebär att ytterligare stimulans koncentreras till områden utanför storstadsområdenas överhettade delar. Motionsförslaget innebär ett avskaffande av den allmänna löneavgiften i andra delar av landet än de nyss nämnda. Skatteutskottet ansluter sig till detta förslag och förordar att finansutskottet lägger fram ett lagförslag i enlighet med centermotionen.

I centerns partimotion har presenterats ett förslag om sparstimulerande åtgärder genom införande av ett system med personliga investeringskonton. Det i motionen förordade systemet skulle enligt utskottets mening ha gynnsamma effekter för enskilda sparare och även ur samhällsekonomisk synpunkt. Utskottet ansluter sig till förslaget i motionen att riksdagen skall begära ett förslag från regeringen om personliga investeringskonton. I nuläget vill utskottet inte motsätta sig de ändrade reglerna för allemansparandet som föreslagits i propositionen. Förslaget bör dock i enlighet med vad som föreslagits i centermotionen inte genomföras i den del det avser en utökning av antalet tillåtna sparare i allemansfond.

Utskottet delar uppfattningen i centerns partimotion att riksdagen hos regeringen bör begära ett förslag om diffrentiering av mervärdeskatten i

enlighet vad som närmare utvecklas i motionen. Ett sådant förslag bör läggas fram för riksdagen i samband med kommande budgetproposition.

Sammanfattningsvis tillstyrker skatteutskottet yrkandena av Olof Johansson m.fl. (c) i motion Fi10. Detta medför att propositionen bör avslås eller ändras i den mån de i propositionen framförda förslagen innehåller avvikelser från centermotionen.

4. Paul Lestander (vpk) anser att den del av utskottets yttrande som börjar med "Skatteutskottet har" och slutar med "nämnda motionsyrkandena" bort ha följande lydelse:

I en partimotion från vänsterpartiet kommunisterna har förordats att propositionen skall godtas av riksdagen utom i ett par hänseenden. Såvitt är av intresse för skatteutskottet i förevarande ärende föreslås att förslaget om en sänkning av den allmänna löneavgiften inte skall genomföras. Som skäl härför anförs i motionen bl.a. att löneavgiften inte är i sig ett rättvist instrument, eftersom den missgynnar företag med hög sysselsättningsgrad. Utskottet ansluter sig till detta betraktelsesätt och förordar att ett ökat uttag från företagen i stället utformas på ett annat och mer rättvisande sätt. Utskottet anser att förslagen i propositionen kan godtas i de delar motion Fi9 inte innehåller annat förslag.

Socialförsäkringsutskottets yttrande 1987/88:1 y

över proposition 1987:88:60 om vissa ekonomisk-politiska åtgärder, m.m. jämte motioner

---

Till finansutskottet

Finansutskottet har den 19 november 1987 beslutat att bereda socialförsäkringsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1987/88:60 om vissa ekonomisk-politiska åtgärder, m.m. jämte eventuella motioner. De med anledning av propositionen väckta motionerna är följande. Motionerna 1987/88:Fi8 av Hans-Eric Andersson (s), 1987/88:Fi9 av Lars Werner m.fl. (vpk), 1987/88:Fi10 av Olof Johansson m.fl. (c), 1987/88:Fi11 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) och 1987/88:Fi12 av Carl Bildt m.fl. (m).

Socialförsäkringsutskottet, som begränsar sitt yttrande till de delar av propositionen och de motioner som direkt berör utskottets verksamhetsområde, får anföra följande.

Avgiftsuttag till tilläggspensioneringen m.m.

Försäkringen för tilläggspension (ATP) finansieras genom avgifter som regleras i lagen (1981:691) om socialavgifter, socialavgiftslagen. Avgifterna skall betalas av arbetsgivare samt av den som är försäkrad enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring och har inkomst av annat förvärvsarbete. Avgifterna beräknas på det avgiftsunderlag som anges i socialavgiftslagens 2 kap. om arbetsgivaravgifter eller 3 kap. om egenavgifter. Försäkringen för tilläggspension finansieras också av vinstdelningsskatt enligt lagen (1983:1086) om vinstdelningsskatt.

Beslut om avgiftsuttaget för visst år skall fattas senast under året dessförinnan. Det nuvarande avgiftsuttaget har fastställts i lagen (1985:1005) om procentsatser för uttag av avgift för åren 1986 och 1987 till försäkringen för tilläggspension, och avgiftsuttaget utgör 10,0 % för år 1986 och 10,20 % för år 1987.

I propositionen föreslås en höjning av ATP-avgiften med 0,4 procentenheter och att avgiftsuttaget för ATP sålunda fastställs till 10,60 % för åren 1988 och 1989. Chefen för socialdepartementet anför i denna fråga bl.a. följande.

ATP-systemets starka beroende av den samhällsekonomiska utvecklingen gör att antaganden om ekonomins utveckling har en avgörande betydelse för bedömningen av hur stort avgiftsuttaget för ATP bör vara. Regeringens ekonomiska politik har under de senaste åren möjliggjort en tillväxt i ekonomin samtidigt som inflationstakten har kunnat sänkas. Detta har inneburit att underlaget för uttag av ATP-avgifter har utvecklats på ett positivt sätt, samtidigt som pensionsutbetalningarna hållits tillbaka genom en

låg prisutveckling. ATP-systemet är dock fortfarande i utveckling både när det gäller antalet pensionärer och pensionernas genomsnittliga storlek. Detta medför att även om den ekonomiska utvecklingen har varit gynnsam så har avgiftstäckningen i systemet successivt minskat och minskningen kommer att fortsätta vid ett oförändrat avgiftsuttag. Det är därför uppenbart att – om inte den ekonomiska tillväxten blir exceptionellt stark – ATP-systemet kommer ur balans om inga åtgärder vidtas för att minska avgiftsunderskottet.

Med hänsyn till den stora betydelse ATP-systemet har för pensionärernas ekonomiska trygghet är det angeläget att motverka tendenserna till obalans mellan avgifter och utgifter.

Vidare erinrar departementschefen om att det i pensionsberedningens (S 1984:03) arbete ingår att se över värdesäkringen och finansieringen av de allmänna pensionerna samt att riksförsäkringsverket (RFV) senare i år kommer att lägga fram förslag till avgiftsuttag för ATP för de närmast följande sju åren. I avvaktan på resultatet av pensionsberedningens arbete och på RFV:s förslag till avgiftsuttag förordas i propositionen att avgiftsuttaget inte fastställs för mer än två år.

I motion Fi12 av Carl Bildt m.fl. begärs i yrkande 12 att riksdagen avslår regeringens förslag om höjning av ATP-avgiften med 0,4 procentenheter. Motionärerna konstaterar att även om pensionsutbetalningarnas storlek i ATP-systemet överstiger de inbetalningar som görs ökar fortfarande AP-fondernas reala värde till följd av de ränteinkomster som fondkapitalet genererar. En höjning av avgiftsuttaget i enlighet med propositionen torde ytterligare öka fondernas reala storlek under nästkommande år och enligt motionärernas uppfattning saknas det anledning härtill. Med hänvisning till att RFV senare i år kommer att lägga fram underlag för och förslag till avgiftsuttag till ATP för de närmast följande sju åren anser motionärerna att höjningen av avgiftsuttagen bör anstå till dess underlaget från RFV föreligger.

Såsom anförs i propositionen skulle – med rimliga antaganden om den framtida ekonomiska utvecklingen – ett oförändrat avgiftsuttag för ATP inom några få år medföra att pensionsutbetalningarna överstiger de sammanlagda inkomsterna av avgifter och räntor från fondmedlen. Sålunda skulle fondkapitalet få tas i anspråk för de löpande utbetalningarna. Utskottet, som inte vill medverka till en sådan utveckling, anser att det finns starka skäl att nu höja ATP-avgiften. Propositionens förslag om en höjning med 0,4 procentenheter för åren 1988 och 1989 är enligt utskottets mening väl avvägt. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att finansutskottet tillstyrker propositionen i nu behandlad del och avstyrker bifall till motion Fi12 yrkande 12.

Propositionens förslag om ändrade regler för överföring av egenföretagarnas tilläggspensionsavgifter från statsverket till AP-fonden har inte föranlett något motionsyrkande och utskottet biträder förslaget.

Riksdagen beslutade under föregående riksmöte (prop. 1986/87:107, SfU 20, rskr. 334) att fr.o.m. den 1 januari 1988 skall arbetsgivaravgifter tas ut på de bidrag en arbetsgivare lämnar till en s.k. vinstandelsstiftelse, dvs. en stiftelse till vilken ett företag lämnar medel för att tillgodose de anställdas ekonomiska intressen. Den anställde skall tillgodoräknas pensionsgrundande inkomst för sin andel för det år då bidraget lämnas.

I motionerna Fi11 av Bengt Westerberg m.fl. (yrk. 7) och Fi 12 av Carl Bildt m.fl. (yrk. 10) begärs att riksdagen upphäver sitt tidigare beslut om att socialavgifter skall tas ut på vinstandelar.

Utskottet vill med anledning härav erinra om vad utskottet anförde i sitt ovannämnda betänkande SfU 1986/87:20. Utskottet konstaterade därvid att de skäl som främst åberopades mot ett genomförande av förslaget var att avsättningar till vinstandelsstiftelser inte kan jämställas med lön för utfört arbete, eftersom avsättningarna inte bestäms på förhand i löneförhandlingar utan först i efterhand av arbetsgivaren, och att den anställde ofta inte kan disponera andelen förrän efter en viss tid. Utskottet erinrade om att det inte är ovanligt med ersättningar från arbetsgivare till arbetstagare som i avgiftshänseende betraktas som lön trots att ersättningarnas belopp inte bestäms i löneförhandlingar. Exempel på sådana ersättningar är gratifikationer, bonus, tantiem och vinstandelar som utbetalas direkt till arbetstagaren. Det förhållandet att de aktuella vinstandelsbeloppen först utbetalas till en stiftelse för att i ett senare skede slussas vidare till andelsägarna förändrade enligt utskottets mening inte beloppens karaktär av löneersättningar. Utskottet ansåg således att någon principiell invändning inte kunde riktas mot att arbetsgivaravgifter tas ut på avsättningar till vinstandelsstiftelser.

Vidare delade utskottet de farhågor som framfördes i propositionen att om överföringar till vinstandelsstiftelser är undantagna från avgiftsskyldighet kan detta leda till en snedvridning av konkurrensförutsättningarna företag emellan och också – vid en mera utbredd förekomst av vinstandelssystem – på sikt urholka det sociala trygghetssystemet. Utskottet ville inte främja en sådan utveckling och tillstyrkte således propositionen. Riksdagen följde utskottet.

Utskottet ser inget skäl för riksdagen att nu frångå sin uppfattning i frågan och föreslår därför att finansutskottet avstyrker bifall till motionerna Fi11 yrkande 7 och Fi12 yrkande 10.

Stockholm den 1 december 1987

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Doris Håvik

Närvarande: Doris Håvik (s), Nils Carlshamre (m), Ralf Lindström (s), Margareta Andrén (fp), Karin Israelsson (c), Gullan Lindblad (m), Lena Öhrsvik (s), Nils-Olof Gustafsson (s), Ingegerd Elm (s), Rune Backlund (c), Margó Ingvardsson (vpk), Margareta Persson (s), Sten Andersson i Malmö (m), Barbro Sandberg (fp) och Ingegerd Anderlund (s).

Avvikande meningar

1. Nils Carlshamre, Gullan Lindblad och Sten Andersson i Malmö (alla m) anser

att den del av utskottets yttrande på s. 2 som börjar med "Såsom anförs" och slutar med "yrkande 12" bort ha följande lydelse:

Såsom framhållits i motion Fi12 ökar AP-fondernas reala värde kontinuerligt till följd av de ränteinkomster som fondkapitalet genererar trots att pensionsutbetalningarnas storlek överstiger de inbetalningar som görs. En höjning av avgiftsuttaget såsom föreslagits i propositionen skulle således medföra att fondernas reala storlek ökar ytterligare under nästkommande år och utskottet delar motionärernas uppfattning att det saknas anledning härtill. Mot bakgrund av att RFV senare i år kommer att lägga fram underlag för och förslag till avgiftsuttag till ATP för de närmast följande sju åren anser utskottet att frågan om en höjning av avgiftsuttaget bör anstå i avvaktan härpå.

Utskottet föreslår därför att finansutskottet hemställer att riksdagen med bifall till motion Fi12 yrkande 12 avslår propositionens förslag om en höjning av avgiftsuttaget till ATP för åren 1988 och 1989.

2. Nils Carlshamre (m), Margareta Andrén (fp), Karin Israelsson (c), Gullan Lindblad (m), Rune Backlund (c), Sten Andersson i Malmö (m) och Barbro Sandberg (fp) anser

att den del av utskottets yttrande på s. 3 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "yrkande 10" bort ha följande lydelse:

I en trepartireservation (m, fp, c) till betänkandet SfU 1986/87:20 anfördes bl.a. följande:

Utskottet ansåg i sak att regeringens skäl för att avgiftsbelägga avsättningen till vinstandelssystem var alltför svaga. Förslaget byggde på att bidrag till vinstandelsstiftelser kan jämställas med lön. Det finns dock flera framträdande skillnader mellan bidragen och löneutbetalningarna. Bidragen bestäms i efterhand ensidigt av företagets ägare medan lönen bestäms i förhandlingar mellan arbetsgivare och arbetstagare. Andelarna i vinstandelsstiftelser binds under en viss tid innan de kan disponeras av de slutliga mottagarna. De i propositionen förda resonemangen om när och i vilken utsträckning avgifter skall tas ut och förmåner beräknas visade enligt utskottets mening tydligt på det bristande sambandet mellan å ena sidan lön och å andra sidan bidrag till vinstandelsstiftelser. Enbart av denna anledning borde förslaget avvisas.

Vidare framgick – såväl i flera remissyttranden från arbetsmarknadens organisationer som vid uppvaktning inför utskottet – att vinstandelssystemen har gynnsamma effekter för samhälle, näringsliv och anställda, och utskottet ansåg att propositionen gav en alltför negativ bild av följderna av en utbyggnad av systemet. Utskottet ansåg för sin del att det inte finns anledning att försvåra en fortsatt utveckling av vinstandelssystemen och även av den anledningen borde propositionen avslås.

Utskottet vidhåller sin sålunda redovisade uppfattning i fråga om socialavgifter på vinstandelar. Utskottet föreslår därför att finansutskottet hemstäl-

ler att riksdagen med bifall till motionerna Fi11 yrkande 7 och Fi12 yrkande 10 beslutar upphäva sitt tidigare beslut om sociala avgifter på vinstandelar.

Bostadsutskottets yttrande 1987/88:2 y

om vissa ekonomisk-politiska åtgärder m.m. (prop. 1987/88:60)

Till finansutskottet

Finansutskottet har berett bostadsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1987/88:60 om vissa ekonomisk-politiska åtgärder m.m. jämte motion 1987/88:Fi8 (s), folkpartiets partimotion 1987/88:Fi11 och moderata samlingspartiets partimotion 1987/88:Fi12 allt i vad avser bostadsutskottets beredningsområde.

Uppgifter i anslutning till propositionen och motionerna

I syfte att skapa förutsättningar för en tillräcklig nyproduktion av bostäder bemyndigade riksdagen hösten 1986 regeringen att införa rambegränsningar för bostadsförbättringsverksamheten på vissa orter (BoU 1986/87:7). Regeringen beslöt med stöd av detta bemyndigande att sådana ramar under år 1987 skall gälla i de tre storstadsområdena. Regeringsbeslutet innebär att ombyggnadsvolymen i dessa områden skall begränsas till 30 % av 1986 års volym. Länsbostadsnämnderna gavs dock möjlighet att höja ramarna med motsvarande 20 % av 1986 års ombyggnadsvolym om det behövs av sysselsättningsskäl.

Regeringen har vidare genom beslut hösten 1986 uppdragit åt arbetsmarknadsstyrelsen att med användande av lagen (1971:1204) om byggnadstillstånd m.m. medverka till att byggnadsverksamheten avseende annat byggande än bostäder i Stockholms län samt i Göteborgs och Bohus län under åren 1987 och 1988 inte överstiger 1986 års volym.

Regeringen har hösten 1987 beslutat om rambegränsningar under år 1988 avseende bostadslån för ombyggnad i de tre storstadsområdena samt i Uppsalaområdet. Vissa typer av ombyggnadslån skall frånräknas ramarna såsom t.ex. lån till ombyggnad av småhus, ombyggnad som ingår som en mindre del i ett nybyggnadsprojekt och som inte lämpligen kan senareläggas, installation av hiss eller ombyggnad av soprum samt standardhöjande åtgärder för vilka bostadsanpassningsbidrag beviljats.

Mot bakgrund av den överhettade byggmarknaden även i andra delar av landet än storstäderna har beslut fattats om att länsbostadsnämnderna i samråd med länsarbetsnämnden i varje enskilt ombyggnadslåneärende som avser flerbostadshus skall sätta ut villkor om under vilken tid arbetet skall utföras.

Regeringen har också hösten 1987 beslutat att byggnadsverksamheten år 1989 för annat än bostäder inte får överstiga 1986 års volym inom Stockholms län samt inom Göteborgs och Bohus län.

Utskottet

Regeringens ovan refererade åtgärder kritiseras i folkpartiets partimotion Fi11. I motionens yrkande 2 påyrkas ett riksdagens tillkännagivande till regeringen om att regleringar i form av rambegränsningar inte skall förekomma. I yrkande 3 i motionen förordas ett tillkännagivande om att räntebidragen för lån till ombyggnad av bostäder borde sänkas i avsikt att minska omfattningen av ombyggnadsverksamheten. Även i moderata samlingspartiets partimotion Fi12 avvisas ordningen med rambegränsningar. Motionärerna anser det felaktigt att i regionalpolitiskt syfte begränsa produktiva investeringar som är till gagn för hela landet.

Bostadsutskottet har tidigare (BoU 1986/87:7 s. 28–29 och BoU 1986/87:10 s. 39 och s. 68–69) haft att behandla motionsyrkanden av samma innebörd som de nu aktuella.

Vad i folkpartiets partimotion Fi11 yrkande 2 och i moderata samlingspartiets partimotion Fi12 yrkande 3 föreslagits om att systemet med rambegränsningar skall upphöra bör inte vinna riksdagens bifall. De tillämpade rambegränsningarna har onekligen haft avsedd effekt. Statistiska uppgifter avseende påbörjandet av nybyggda bostäder under de tre första kvartalen 1987 för storstadsområdena beräknas till en ökning om ca 1 750 lägenheter eller med mera än 25 % i jämförelse med motsvarande period år 1986. Det nu anförda ger enligt bostadsutskottets mening fog för uppfattningen att de vidtagna åtgärderna haft effekt och att de inte bör överges.

Även beträffande förslaget i fp-motionen om att lägre räntebidrag skall utgå vid ombyggnad av bostäder vidhåller utskottet sin uppfattning från våren 1987 om att det av riksdagen valda tillvägagångssättet med rambegränsningar är att föredra framför motionärernas förslag. Den ordning som nu tillämpas ger utrymme för en mera nyanserad bedömning än förslaget i folkpartiets partimotion Fi11 yrkande 3. Bostadsutskottet föreslår att finansutskottet avstyrker även detta yrkande.

I motion Fi8 (s) anges att byggstoppet är ineffektivt. Tillämpningen av byggbegränsningarna om de skall vara kvar måste enligt motionären ändras. Bl.a. förordar han att huvuddelen av Stockholmsregionens nya arbetsplatser skall förläggas till Södertörn i avsikt att uppnå bättre inomregional balans. Ramarna bör fördelas på regiondelar i stället för efter den tidpunkt ansökan kommer in. Motionären anför också att byggandet är fritt 6 kilometer norr om Arlanda medan det råder stopp 6 mil söder därom.

Bostadsutskottet har inte anledning ifrågasätta att de av motionären påtalade olägenheterna kan inträffa. Det får emellertid förutsättas att regeringen noga följer utfallet av tillämpningen av byggbegränsningarna och vidtar erforderliga åtgärder i avsikt att undanröja sådana icke önskvärda konsekvenser som motionären aktualiserar. dock utan att effekterna av åtgärderna omintetgörs eller urholkas. Ett tillkännagivande enligt förslaget i motion Fi8 (s) bör vid en sådan uppfattning kunna undvaras.

Övriga förslag i propositionen och i motionerna kan inte primärt anses falla inom bostadsutskottets beredningsområde.

Stockholm den 3 december 1987

På bostadsutskottets vägnar

Agne Hansson

Närvarande: Agne Hansson (c), Oskar Lindkvist (s), Maj-Lis Landberg (s), Rolf Dahlberg (m), Magnus Persson (s), Erling Bager (fp), Per Olof Håkansson (s), Knut Billing (m), Lennart Nilsson (s), Margareta Palmqvist (s), Karl-Göran Biörsmark (fp), Bertil Danielsson (m), Rune Evensson (s), Birgitta Hambraeus (c) och Tore Claeson (vpk).

Avvikande meningar

1. Rambegränsningar avseende viss byggnadsverksamhet samt räntebidrag vid ombyggnad av bostäder

Rolf Dahlberg (m), Erling Bager (fp), Knut Billing (m), Karl-Göran Biörsmark (fp) och Bertil Danielsson (m) anser att den del av utskottets yttrande som börjar med "Bostadsutskottet har" och slutar med "kunna undvaras" bort ha följande lydelse:

I reservationer (m) och (fp) till bostadsutskottets betänkande BoU 1986/87:10 (s. 114 och s. 141–142) behandlas de rubricerade frågorna.

Beträffande vissa rambegränsningar anfördes reservationsvis bl.a. att ett system med rambegränsningar bidrar till att skapa ytterligare störningar på bostadsmarknaden samt att ombyggnadsverksamheten i storstäderna sannolikt skulle drabbas av svåra problem. Vad inledningsvis i detta yttrande redovisats ger belägg för att reservanternas farhågor tyvärr besannats. Att olika regleringar medför inte acceptabla konsekvenser framgår också av den i detta betänkande behandlade motionen Fi8 (s).

Vad rör frågan om storleken av räntebidragen vid ombyggnad anser utskottet att denna fråga skyndsamt bör utredas och att förslag därefter bör föreläggas riksdagen. Denna uppfattning innebär i princip en anslutning till de ovan åsyftade reservationerna.

Vad nu förordats om rambegränsningar och om räntebidrag vid ombyggnad av bostäder bör riksdagen med anledning av de i detta yttrande behandlade motionsyrkandena i moderata samlingspartiets och i folkpartiets partimotioner som sin mening ge regeringen till känna.

2. Rambegränsningar avseende viss byggnadsverksamhet m.m.

Agne Hansson och Birgitta Hambraeus (c) anför:

Vi delar utskottets uppfattning om att olika åtgärder behöver vidtas i avsikt att minska de klara tendenser till överhettning som finns på koncentrationsorterna, tendenser som bl.a. innebär accelererande inflyttning till dessa orter medan andra delar av landet uppvisar betydande problem med arbetslöshet.

I centerpartiets partimotion Fi10 har föreslagits att en regional överhettningsavgift på 2 procentenheter införs i koncentrationsområdena. Ett genomförande av detta förslag, som behandlas i finansutskottet, medför att den nu tillämpade ordningen med rambegränsningar m.m. i storstadsområdena kan avskaffas. Vi förutsätter att så kommer att ske inom en snar framtid.

Reservanternas lagförslag

Reservation 5 (mom. 4) (m, fp och c)

1 Förslag till Lag om ändring i lagen (1987:567) om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 3 och 5 §§ lagen (1987:567) om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*

2 kap.

3 §[1]

Underlag för beräkning av avgifterna är summan av vad arbetsgivaren under året har utgett som lön i pengar eller naturaförmåner i form av kost, bostad eller bil eller, i fall som avses i 3 kap. 2 § andra stycket lagen (1962:381) om allmän försäkring, annan ersättning för utfört arbete. Bidrag som avses i 11 kap. 2 § första stycket m) lagen om allmän försäkring likställs med lön.

Med lön likställs också bidrag som en arbetsgivare lämnar till en juridisk person, om ett väsentligt ändamål för den juridiska personen är att tillgodose ekonomiska intressen hos dem som är eller har varit anställda hos arbetsgivaren. Detta gäller dock inte bidrag som lämnas till en pensions- eller personalstiftelse enligt lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m. m.

Värdet av vad någon tillgodoförs som följd av sådant bidrag som likställs med lön enligt andra stycket skall anses som ersättning till arbetstagare vid tillämpning av 4 och 5 §§.

5 §[2]

Vid bestämmande av underlaget för beräkning av tilläggspensionsavgift skall bortses från ersättningar som inte räknas som inkomst av anställning enligt 11 kap. 2 § tredje eller fjärde stycket lagen (1962:381) om allmän försäkring. Vidare skall bortses från ersättningar till arbetstagare som inte är svenska medborgare och som inte heller är bosatta här, då ersättningarna avser arbete utom riket.

Vid bestämmande av underlaget för beräkning av annan avgift än tilläggspensionsavgift skall bortses från ersättningar till arbetstagare som inte varit försäkrade enligt lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring. I fråga om arbete som har utförts för annans räkning utan att anställning förelegat skall vid beräkningen bortses från ersättningar till personer som varit bosatta utomlands och utfört arbetet utom riket.

Vid bestämmande av underlaget för beräkning av sjukförsäkringsavgift och arbetsskadeavgift skall bortses från sådant bidrag som likställs med lön enligt 3 § andra stycket.

[1] Senaste lydelse 1987:567. Ändringen innebär att andra och tredje styckena upphävs.
[2] Senaste lydelse 1987:567. Ändringen innebär att tredje stycket upphävs.

2 Förslag till Lag om ändring i lagen (1987:568) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs att 11 kap. 2 § lagen (1987:568) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

11 kap.
2 §[2]

Med *inkomst av anställning* avses den lön i pengar eller naturaförmåner, i form av kost, bostad eller bil, som en försäkrad har fått såsom arbetstagare i allmän eller enskild tjänst. Till sådan inkomst räknas dock inte från en och samme arbetsgivare utgiven lön som under ett år ej uppgått till 1 000 kronor. I fråga om arbete som har utförts utomlands bortses vid beräkningen av pensionsgrundande inkomst från sådana lönetillägg som betingas av ökade levnadskostnader och andra särskilda förhållanden i sysselsättningslandet. Såsom inkomst av anställning anses även

a) sjukpenning enligt denna lag eller lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring eller motsvarande ersättning som utgår enligt annan författning eller på grund av regeringens förordnande, i den mån ersättningen träder i stället för försäkrads inkomst såsom arbetstagare i allmän eller enskild tjänst,

b) föräldrapenning,

c) vårdbidrag enligt 9 kap. 4 §, i den mån bidraget inte är ersättning för merkostnader,

d) dagpenning från erkänd arbetslöshetskassa,

e) kontant arbetsmarknadsstöd enligt lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd,

f) utbildningsbidrag under arbetsmarknadsutbildning och yrkesinriktad rehabilitering i form av dagpenning,

g) korttidsstudiestöd och vuxenstudiebidrag enligt studiestödslagen (1973:349),

h) delpension enligt lagarna (1975:380) och (1979:84) om delpensionsförsäkring,

i) dagpenning till värnpliktiga och vapenfria tjänstepliktiga under repetitionsutbildning, frivilliga som genomgår utbildning under krigsförbandsövning eller särskild övning inom värnpliktsutbildningen, läkare under försvarsmedicinsk tjänstgöring samt civilförsvarspliktiga,

j) utbildningsbidrag för doktorander,

k) timersättning vid grundutbildning för vuxna (grundvux) och vid grundläggande svenskundervisning för invandrare,

l) livränta enligt 4 kap. lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring eller motsvarande livränta som bestäms med tillämpning av sagda lag,

m) från Sveriges författarfond och konstnärsnämnden utgående bidrag som ej är att hänföra till inkomst av annat förvärvsarbete enligt 3 §, i den mån regeringen så förordnar.

[1] Lagen omtryckt 1982:120.
[2] Senaste lydelse 1987:568. Ändringen innebär att första stycket o) upphävs.

n) statsbidrag till arbetslösa som tillskott till deras försörjning när de startar egen rörelse,

o) värdet av vad den försäkrade tillgodoförs som följd av att en arbetsgivare lämnar sådant bidrag som likställs med lön enligt 2 kap. 3 § andra stycket lagen (1981:691) om socialavgifter.

I fråga om ersättning i pengar eller naturaförmåner som sägs i första stycket för arbete som någon utfört för någon annans räkning utan att vara anställd i dennes tjänst gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i 3 kap. 2 § andra stycket.

Vid beräkning av inkomst av anställning skall hänsyn tas till lön eller annan ersättning, som den försäkrade har fått från en arbetsgivare, som är bosatt utom riket eller är utländsk juridisk person, endast i fall då den försäkrade sysselsatts här i riket och överenskommelse inte träffats enligt 3 kap. 2 a § eller då han tjänstgjort som sjöman ombord på svenskt handelsfartyg. Vad som sägs här skall inte gälla beträffande lön till svenska medborgare, om svenska staten eller, där lönen härrör från utländsk juridisk person, en svensk juridisk person, som äger ett bestämmande inflytande över den utländska juridiska personen, enligt av riksförsäkringsverket godtagen förbindelse har att svara för tilläggspensionsavgiften.

Hänsyn skall ej heller tas till lön eller annan ersättning från främmande makts beskickning eller lönade konsulat här i riket eller från arbetsgivare, som tillhör sådan beskickning eller sådant konsulat och som inte är svensk medborgare. Vad som sägs här skall inte gälla beträffande lön till svensk medborgare eller till den som utan att vara svensk medborgare är bosatt i riket, om en utländsk beskickning här i riket enligt av riksförsäkringsverket godtagen förbindelse har att svara för tilläggspensionsavgiften.

Den som åtagit sig förbindelse enligt tredje eller fjärde stycket skall anses såsom arbetsgivare.

3 Förslag till Lag om ändring i lagen (1987:569) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs att 11 kap. 4 § lagen (1987:569) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
11 kap. 4 §[2]	
Till grund för beräkning av inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete under visst år skall läggas den försäkrades taxering till statlig inkomstskatt avseende nämnda år. Avser taxeringen beskattningsår som ej sammanfaller med kalenderår, skall inkomst under beskattningsåret anses hava åtnjutits under det kalenderår, som närmast föregått taxeringsåret.	
Närmare bestämmelser rörande beräkningen av inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete beslutas av riksdagen särskilt.	
Angående beräkningen av inkomst av anställning, *som avses i 2 § första stycket o) eller* för vilken den försäkrade *inte* är skattskyldig här i riket eller för vilken den försäkrade har att erlägga sjömansskatt, *finns det särskilda bestämmelser.*	Angående beräkningen av inkomst av anställning, för vilken den försäkrade *icke* är skattskyldig här i riket eller för vilken den försäkrade har att erlägga sjömansskatt, *stadgas särskilt.*

[1] Lagen omtryckt 1982:120.
[2] Senaste lydelse 1987:569.

4 Förslag till Lag om ändring i lagen (1987:571) om ändring i uppbördslagen (1953:272)

Härigenom föreskrivs att 54 § 1 mom. lagen (1987:571) om ändring i uppbördslagen (1953:272) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
54 §	
1 mom.[1] En arbetsgivare, som har gjort skatteavdrag för preliminär A-skatt eller utgett lön för vilken månadsavgift skall redovisas enligt lagen (1984:668) om uppbörd av socialavgifter från arbetsgivare skall, *om inte annat följer av sjätte stycket,* utan anmaning lämna uppgift (uppbördsdeklaration) om detta till den länsskattemyndighet som avses i 52 § första stycket. Arbetsgivare som avses i 3 § andra stycket sista meningen lagen om uppbörd av socialavgifter från arbetsgivare skall dock lämna deklarationen till länsskattemyndigheten i Stockholms län. Deklaration skall lämnas av landstingskommun och kommun senast den 12 och av annan arbetsgivare senast den 18 i uppbördsmånaden efter den månad då skatteavdraget gjordes eller lönen utgavs.	
Efter anmaning av länsskattemyndigheten eller lokal skattemyndighet är också den, som inte är deklarationsskyldig enligt första stycket, skyldig att avge uppbördsdeklaration.	
Uppbördsdeklaration skall avges på heder och samvete samt avfattas på blankett enligt fastställt formulär.	
Uppbördsdeklaration skall upptaga	
1) arbetsgivarens personnummer, organisationsnummer eller särskilda redovisningsnummer;	
2) uppgift om den tid för vilken redovisning lämnas;	
3) det belopp som har dragits av för preliminär A-skatt;	
4) sådan utgiven avgiftspliktig lön eller ersättning som avses i 2 kap. 3 § *första stycket* lagen (1981:691) om socialavgifter, dock inräknat det belopp som avses i punkt 5;	4) sådan utgiven avgiftspliktig lön eller ersättning som avses i 2 kap. 3 § lagen (1981:691) om socialavgifter, dock inräknat det belopp som avses i punkt 5;
5) det belopp med vilket avdrag görs enligt 6 § lagen om uppbörd av socialavgifter från arbetsgivare;	
6) den lön eller ersättning på vilken månadsavgiften beräknas;	
7) månadsavgiftens belopp;	
8) summan av skatt enligt punkt 3 och avgift enligt punkt 7.	
En arbetsgivare, som har gjort skatteavdrag för kvarstående skatt, skall lämna uppgift (*uppbördsdeklaration för kvarstående skatt*) om detta. Sådan deklaration skall lämnas senast den 18 i uppbördsmånaden april och upptaga, förutom uppgift som avses i fjärde stycket 1, det belopp som dragits av för kvarstående skatt. I övrigt gäller i tillämpliga delar vad som sägs i första–tredje styckena.	
En arbetsgivare, som skall redovisa månadsavgift för sådant bidrag som likställs med lön enligt 2 kap. 3 § andra stycket lagen om socialavgif-	

[1] Senaste lydelse 1987:571. Ändringen innebär bl. a. att sjätte stycket upphävs.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
ter, skall lämna uppgift (uppbördsdeklaration för vinstandelsbidrag) om detta. Sådan deklaration skall upptaga uppgift som avses i fjärde stycket 1, 2, 6 och 7. I övrigt gäller i tillämpliga delar vad som sägs i första–tredje styckena.	

5 Förslag till Lag om ändring i lagen (1987:570) om ändring i lagen (1959:551) om beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1987:570) om ändring i lagen (1959:551) om beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

3 §[2]

Inkomst av anställning, för vilken den försäkrade icke är skattskyldig här i riket, skall bestämmas med ledning av särskild uppgift från arbetsgivaren. Sådan uppgift skall senast den 31 januari året näst efter det år, som inkomsten avser, avlämnas till den myndighet, som avses i 37 § 4 mom. första stycket taxeringslagen (1956:623). I uppgiften skall angivas den försäkrades fullständiga namn, födelsetid och adress ävensom beloppet av den utbetalade lönen eller ersättningen och den tidrymd som denna avser. Vidare skall i uppgiften angivas, huruvida den försäkrade åtnjutit naturaförmåner i form av kost, bostad eller bil. Ett exemplar av uppgiften skall inom tid som nyss sagts av arbetsgivaren sändas till den försäkrade.

Med arbetsgivare förstås vid tillämpningen av denna lag även den som utgivit bidrag som avses i 11 kap. 2 § första stycket m) lagen (1962:381) om allmän försäkring.

Inkomst av anställning, som avses i 11 kap. 2 § första stycket o) lagen om allmän försäkring, skall bestämmas med ledning av uppgift om det värde som den försäkrade tillgodoförts som följd av bidraget. Sådan uppgift skall av arbetsgivaren lämnas

1. för en försäkrad, som inte är skattskyldig här i riket, i särskild uppgift enligt första stycket,

2. för en försäkrad, som avses i 1 § första stycket lagen (1958:295) om sjömansskatt, i redares redovisning enligt 14 § samma lag,

3. för annan försäkrad, i kontrolluppgift enligt 37 § 1 mom. taxeringslagen.

[1] Lagen omtryckt 1976:1015. Senaste lydelse av lagens rubrik 1976:1015.
[2] Senaste lydelse 1987:570. Ändringen innebär att tredje stycket upphävs.

Innehåll

Sammanfattning 1
Inledning 1
Propositionens hemställan 2
Propositionens lagförslag 3
Motionsyrkandena 6
Propositionen 8
Motionerna 9
Utskottet 13
Den internationella utvecklingen 13
Den ekonomiska utvecklingen i Sverige 14
Inriktningen av den ekonomiska politiken 16
Begränsningar på byggmarknaden 22
Investeringsfonderna 23
Arbetsgivaravgiftsuttaget för år 1988 24
Utgiftsram för löneökningar i den statliga sektorn 26
Breddning av omsättningsskatten på värdepapper 27
Hemställan 28

Reservationer
1. Prisstopp (mom. 2), (m, fp, c) 29
2. Sänkt statlig inkomstskatt (mom. 3), (m) 30
3. Sänkt statlig inkomstskatt (mom. 3), (fp) 32
4. Sänkt statlig inkomstskatt (mom. 3, motiveringen), (c) 33
5. Vinstandelssystem (mom. 4), (m, fp, c) 34
6. Differentiering av mervärdeskatten (mom. 5), (c) 34
7. Differentiering av mervärdeskatten (mom. 5), (vpk) 35
8. Valutautlänningars rätt att köpa svenska kronobligationer (mom. 6), (m, fp, c) 35
9. Försäljning av Procordiakoncernen (mom. 7), (m, fp, c) 36
10. Miljöavgifter (mom. 8), (c) 37
11. Miljöavgifter (mom. 8, motiveringen), (m, fp) 37
12. Åtgärder för att bromsa den nominella lönekostnadsutvecklingen (mom. 9), (c) 38
13. Åtgärder för att bromsa den nominella lönekostnadsutvecklingen (mom. 9, motiveringen), (m, fp) 39
14. Åtgärder för att bromsa den nominella lönekostnadsutvecklingen (mom. 9, motiveringen), (vpk) 39
15. Riktlinjer för den ekonomiska politiken (mom. 10), (m, fp, c) 39
16. Begränsningar på byggmarknaden (mom. 11), (m, fp) 41
17. Investeringsfonderna (mom. 12), (m, fp) 42
18. Höjning av ATP-avgift för år 1988 (mom. 13), (m) 42
19. Sänkning av den allmänna löneavgiften (mom. 14), (m) 43
20. Sänkning av den allmänna löneavgiften (mom. 14), (c) 43
21. Sänkning av den allmänna löneavgiften (mom. 14, motiveringen), (fp) 44

22. Utgiftsram för löneökningar i den statliga sektorn (mom. 16), (m, fp) 44
23. Utgiftsram för löneökningar i den statliga sektorn (mom. 16), (c) .. 46
24. Utgiftsram för löneökningar i den statliga sektorn (mom. 16), (vpk) 47
25. Breddning av omsättningsskatten på värdepapper (mom. 17), (m, fp) 48

Särskilda yttranden
1. Riktlinjer för den ekonomiska politiken (mom. 10), (vpk) 48
2. Begränsningar på byggmarknaden (mom. 11), (c) 49
3. Sänkning av den allmänna löneavgiften (mom. 14), (vpk) 49

Bilagor
1. Yttrande från skatteutskottet (SkU 1987/88:2 y) 50
2. Yttrande från socialförsäkringsutskottet (SfU 1987/88:1 y) 55
3. Yttrande från bostadsutskottet (BoU 1987/88:2 y) 60
4. Reservanternas lagförslag (reservation 5, mom. 4) (m, fp, c) 64

gotab Stockholm 1987 14081